

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 8 · 15. oktober
Sesjonen 2020–2021

Møte torsdag den 15. oktober 2020 kl. 10

President: Tone Wilhelmsen Trøen

Dagsorden (nr. 8):

1. Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Også vi når det blir krevet - Veteraner i vår tid (Innst. 20 S (2020–2021), jf. Meld. St. 15 (2019–2020))
2. Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentant Bjørnar Moxnes om å sikre rettmessig erstatning for norske veteraner med psykiske skader (Innst. 21 S (2020–2021), jf. Dokument 8:101 S (2019–2020))
3. Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentant Une Bastholm om å opprette en stortingsoppnevnt granskningskommisjon for å granske Equinors utenlandsinvesteringer og eierstyringen av Equinor (Innst. 397 S (2019–2020), jf. Dokument 8:111 S (2019–2020))
4. Interpellasjon fra representanten Trine Skei Grande til forsknings- og høyere utdanningsministeren:
«På bakgrunn av blant annet Meld. St. 18 (2014–2015) og Meld. St. 16 (2016–2017) tok Kunsthøgskolen i Oslo fatt på en omorganiseringsprosess med vekt på en klarere akademisk tilnærming i deler av studietilbudet ved skolen. Omorganiseringen er et viktig ledd i å få frem talentene og åpne opp for fri og kreativ tenkning. I sommer har jeg med bekymring fulgt debatten om ideologisering av innholdet i deler av høgskolens tilbud. En del av skolens elever føler seg utstøtt og en tidligere rektor har uttalt seg kritisk til utviklingen. På bakgrunn av den omfattende omorganiseringen høgskolen har gått igjennom, og det som fortsatt gjenstår, og den pågående debatten, bør omorganiseringen evalueres.
Vil statsråden ta initiativet til en evaluering av omorganiseringen av Kunsthøgskolen i Oslo så langt, for å sikre at institusjonen styrkes som en arena for fri tenkning, faglig grundighet og utdanning av morgendagens kunstnere?»
5. Referat

Presidenten: Fra Arbeiderpartiets stortingsgruppe foreligger søknad om sykepermisjon for representanten Terje Aasland i tiden fra og med 15. oktober og inntil videre.

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknaden behandles straks og innvilges.

2. Vararepresentanten, Christian Tynning Bjørnø, innkalles for å møte i permisjonstiden.

Presidenten: Christian Tynning Bjørnø er til stede og vil ta sete.

Representanten Jenny Klinge vil fremsette et representantforslag.

Jenny Klinge (Sp) [10:00:43]: Eg vil gjerne få leggje fram eit representantforslag på vegner av stortingsrepresentantane Siv Mossleth, Marit Arnstad, Geir Adelsten Iversen, Sandra Borch, Liv Signe Navarsete, Nils T. Bjørke og meg sjølv om ein betre båt- og ferjepolitikk.

Presidenten: Representanten Bjørnar Moxnes vil fremsette to representantforslag.

Bjørnar Moxnes (R) [10:01:16]: Jeg vil fremme et forslag om lokaldemokrati, ikke kommersiell forkjørsrett, og et annet om barnehager for barna, ikke eien-
domsspekulasjon.

Presidenten: Representanten Erlend Wiborg vil fremsette tre representantforslag.

Erlend Wiborg (FrP) [10:01:46]: Det er en glede å legge frem et representantforslag på vegne av Gisle Meininger Saudland og meg selv om å legge til rette for at flere forsøker å stå i arbeid tross helseutfordringer, et annet representantforslag på vegne av Gisle Meininger Saudland, Jon Engen-Helgheim og meg selv om at religiøse eller ideologiske reservasjoner mot arbeid skal gi reduksjon eller stans av ytelser, og sist, men ikke minst et representantforslag på vegne av representantene Bård Hoksrud, Morten Stordalen, Tor André Johnsen, Per-Willy Amundsen, Silje Hjemdal og meg selv om å stoppe nedleggelsen av næringslivsviktige trafikkstasjoner.

Presidenten: Representanten Arild Grande vil fremsette et representantforslag.

Arild Grande (A) [10:02:34]: På vegne av representantene Rigmor Aasrud, Lise Christoffersen, Elise Bjørnebekk-Waagen og meg selv har jeg gleden av å fremme forslag om å innlemme ILOs kjernekonvensjoner i menneskerettsloven.

Presidenten: Representanten Åshild Bruun-Gundersen vil fremsette et representantforslag.

Åshild Bruun-Gundersen (FrP) [10:02:58]: Jeg har den glede å framsette et representantforslag på vegne av meg selv om en enklere hverdag for synshemmede.

Presidenten: Representanten Karin Andersen vil fremsette et representantforslag.

Karin Andersen (SV) [10:03:19]: På vegne av stortingsrepresentantene Une Bastholm, Lars Haltbrekken og meg sjøl vil jeg sette fram forslag om å lage en plan for hvor mange flere asylsøkere Norge skal evakuere fra Hellas i 2021, og at økningen i evakuerte asylsøkere innen Europa ikke skal føre til at Norge tar imot færre kvoteflyktninger fra FN.

Presidenten: Forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Etter ønske fra utenriks- og forsvarskomiteen vil sakene nr. 1 og 2 bli behandlet under ett.

Sak nr. 1 [10:04:01]

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Også vi når det blir krevet – Veteraner i vår tid (Innst. 20 S (2020–2021), jf. Meld. St. 15 (2019–2020))

Sak nr. 2 [10:04:14]

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentant Bjørnar Moxnes om å sikre rettmessig erstatning for norske veteraner med psykiske skader (Innst. 21 S (2020–2021), jf. Dokument 8:101 S (2019–2020))

Presidenten: Etter ønske fra utenriks- og forsvarskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

Morten Wold (FrP) [10:05:10]: Stortinget skal i dag behandle viktige spørsmål knyttet til personell i internasjonale operasjoner for Norge samt spørsmål omkring sikring av rettmessig erstatning for norske veteraner med psykiske lidelser.

Dette innlegget holdes av undertegnede i representanten Christian Tybring-Gjeddes fravær. Det er han som har vært saksordfører både for veteranmeldingen Også vi når det blir krevet – Veteraner i vår tid, og for representantforslaget i Dokument 8:101 S for 2019–2020, fra stortingsrepresentant Bjørnar Moxnes. La meg takke både ham og resten av komiteen for godt samarbeid med både meldingen og representantforslaget.

Siden 1947 har mer enn 100 000 kvinner og menn deltatt i internasjonale operasjoner for Norge, i fire verdensdeler, i mer enn 40 land og i over 40 forskjellige operasjoner. Veteranpopulasjonen består av ca. 39 000

menesker som har vært i internasjonale operasjoner etter 1978.

Vi har mye å takke våre veteraner for. Derfor er det også bred politisk enighet om at det er ønskelig med en helhetlig nasjonal veteranpolitikk. Det har vært både stortingsmeldinger, handlingsplaner og oppfølgingsplaner på dette området de seneste tolv årene, og ulike regjeringer har arbeidet målrettet for å bedre ivaretagelsen av veteranene.

Meldingen beskriver at anerkjennelsen i samfunnet for veteraner og forståelsen for deres innsats og behov har økt. Økt anerkjennelse har vært et av de viktigste målene for veteranpolitikken gjennom hele tiårsperioden.

Det er en samlet komité som står bak tilrådingen. Det er fremmet tre forslag fra to forskjellige mindretall, som jeg antar vil bli redegjort for i innlegg fra partiene som står bak disse.

Når det gjelder representantforslaget fra Rødt, er det et noe sjeldent flertall, bestående av Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Senterpartiet og SV, som har funnet sammen i deler av forslaget, mens en samlet komité støtter andre deler av det. Tilrådingens punkt I, II og V fremmes av en samlet komité. Tilrådingens punkt III og IV fremmes av komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Senterpartiet og SV.

Komiteen peker på at veteraners skader er av ulike karakterer, både fysisk og psykisk. Mange skader oppdages først flere år etter tjeneste. I perioden 2010–2019 var det 817 veteraner som søkte om kompensasjon. 339 av dem fikk det innvilget, og det er utbetalt ca. 1,5 mrd. kr til dem. Nå ser vi at det har vært en markant nedgang i utbetalingene, noe som forklares med at mellom 70 og 80 pst. av søkerne har fått avslag fordi mange av sakene er fremmet på et svakere bevismessig grunnlag enn tidligere.

Det er verdt å merke seg veteran- og tjenestemannsorganisasjonenes felles uttalelse med støtte til dette forslaget, noe det altså også oppnår her i salen i dag. Og det er viktig, når vi ser innspillet fra SIOPS, som peker på at det i dag kan ta opptil ni år for en veteran å få saken sin ferdigbehandlet i Statens pensjonskasse og Nav. En slik tidsbruk sømmer seg faktisk ikke, president.

Det er også verdt å merke seg at det nå slås fast at spesialisterklæringer fra fagpersoner med høy kompetanse ikke skal settes til side av Statens pensjonskasse eller erstatningsordningens klageorgan, uten at erklæringen først sendes tilbake til den aktuelle spesialisten for en kommentar eller tilleggserklæring.

Det er en god dag for norske veteraner i dag, for alt de er og alt de har – om jeg kan tillate meg en liten omskrivning av Forsvarets slagord.

Anniken Huitfeldt (A) [10:09:08] (komiteens leder): Vi følger vel alle med på det amerikanske valget,

og det kan jo hende at det er litt ulike oppfatninger i utgangspunktet om hva som skal skje der. Men jeg tror vi alle sammen kan slutte oss til et sitat fra en av presidentkandidatene, nemlig Joe Biden. Han sier følgende:

Som nasjon har vi mange forpliktelser, men egentlig bare én hellig forpliktelse, nemlig å ta vare på våre veteraner og deres familier både før, under og etter utenlandsoppdrag.

Den rød-grønne regjeringa la i 2009 fram en veteranmelding og etablerte en særskilt kompensasjonsordning for veteraner fra internasjonale operasjoner. For veteranarbeidet var dette en milepæl, og det var også et helt nødvendig løft.

Mye har blitt bedre siden 2009, men vi må innrømme at det også er mye som gjenstår. Her kommer dessverre regjeringas forslag til veteranmelding til kort – mye gjenstår. Denne stortingsmeldinga er dessverre vag, har generelle og uforpliktende formuleringer om veien videre for veteranarbeidet. Den er også gjennomgående tilbakeskuende. Det er talende at det i dokumentet på 92 sider er bare tre sider om veien videre og framtidens veteranpolitikk.

Fra Arbeiderpartiet kan vi slutte oss til framhevingen av de tre overordnede temaområdene for det videre veteranarbeidet. Det er

- ivaretagelse av barn og familier
- videreutvikling av kompetanse og samhandling i det sivile hjelpeapparatet
- tilrettelegging for forskning om veteranenes levekår

I tillegg til disse tre områdene er det fremdeles behov for politiske tiltak for å styrke rettssikkerheten til veteraner i møte med ordningen, som heretter skal hete intopserstatning.

Men det som er politikernes ansvar, er å løse vårt systemproblem for veteranpolitikken: at veteranpolitikken dessverre risikerer å falle mellom stoler, og at ansvar og tiltak er spredt på en lang rekke departementer og offentlige instanser. For å lykkes med å samordne forpliktelser og få en konkret veteranpolitikk må derfor innsatsen forankres på regjeringsnivå. Da er det ikke tilstrekkelig at stortingsmeldinga for 2009, handlingsplanen for 2011 og oppfølgingsplanen for 2014 nå erstattes av en generell omtale av veien videre uten konkrete og målbare oppfølgingstiltak.

På ett område er imidlertid veteranmeldinga forholdvis konkret, og det er to forslag til nye familierelaterte tiltak. Her er jeg redd for – og det kommer jeg til å spørre statsråden om seinere – at om tiltakene kanskje er velmente, kan de få en del negative konsekvenser. Bruk av lønnskompensasjon for sykt-barn-dager når en forelder er på utenlandsoppdrag, er et fornuftig tiltak. Men å si at den som ikke er ute, ikke skal ta pappapermisjon, eller foreldrepermisjon, og at den som er boende i

Norge, skal ta disse ukene, har potensielt sett veldig negative konsekvenser for likestillingsarbeidet i Forsvaret. Jeg tror kanskje at det er spesielt viktig for dem som er ute på mye utenlandsoppdrag, at deres pappaperm – for det er det det handler om – er vernet. Her må forsvarsministeren etter min mening gå i dialog med Forsvaret og arbeidstakerorganisasjoner og veteranorganisasjoner for å sikre både likestilt foreldreskap og økonomisk stabilitet for soldatenes familie.

Det sies gjerne at ansvarlige politikere må være varsome med å opprette særordninger for enkeltgrupper i samfunnet. Men når man har tjenestegjort i potensielt farlige oppdrag, besluttet av norske styresmakter, med det norske flagget på den høyre skulderen, ja da står man faktisk i en særstilling, og det forplikter storsamfunnet, det forplikter Stortinget.

Jeg er glad for at stortingsflertallet i dag får på plass nødvendig forbedring av erstatningsordningene for veteraner som opplever psykiske senskader etter å ha tjenestegjort i internasjonale operasjoner. Selv om mye har blitt bedre siden 2009, innebærer våre forpliktelser overfor veteranene og deres familier at vi ikke kan sette punktum for veteranpolitikken. Det er mye som gjenstår.

Presidenten: Ønsker representanten Huitfeldt å ta opp forslag?

Anniken Huitfeldt (A) [10:13:26]: Ja.

Presidenten: Da har representanten Anniken Huitfeldt tatt opp de forslagene Arbeiderpartiet er en del av.

Hårek Elvenes (H) [10:13:48]: Den nye veteranmeldingen, Også vi når det blir krevet – Veteraner i vår tid, er den første på ti år og dermed et viktig skritt i det gradvise, systematiske arbeidet med å bedre veteranenes situasjon og rettigheter. Formålet med meldingen er å oppsummere regjeringens innsats for personell i internasjonale operasjoner for Norge siden forrige stortingsmelding og peke ut veien videre. Meldingen følger opp ambisjonene i stortingsmeldingen fra 2009, handlingsplanen fra 2011 og oppfølgingsplanen fra 2014. Politikken skal videreføres på både nasjonalt, regionalt og kommunalt nivå.

Syv departementer har gjennom en tiårsperiode fulgt opp regjeringens veteranpolitikk. Den forrige stortingsmeldingen om veteraner kom for ti år siden. I 2011 kom handlingsplanen «I tjeneste for Norge» med 126 tiltak, og i 2014 kom en oppfølgingsplan med 27 tiltak. Disse tiltakene videreføres og omfatter alle som har tjenestegjort i utlandet på vegne av den norske stat, inkludert personell i justissektoren og utenriktjenesten.

Regjeringen har foreslått og fått gjennomslag for en rekke tiltak som hver for seg og i sum vil bedre veterane-

nes situasjon. Her kan nevnes kompensasjon for ulønnet foreldrepermisjon til hjemmевærende foreldre, lønnskompensasjon for hjemmedager med sykt barn som den som er ute i internasjonale operasjoner, ikke har fått tatt ut, tilbud om parsamtaler i regi av barne-, ungdoms- og familieetaten i forkant av utreise og sørge for at spesialisthelsetjenesten deltar i alle fagnettverkene som driver opplæring av helsepersonell om veteraner, og videre å innføre betegnelsen intopserstatning om særskilte kompensasjonsordninger, opprette en permanent klagenemnd og flytte sekretariatet for klagesaker fra Forsvarsdepartementet til Statens sivilrettsforvaltning.

Listen kan kompletteres med flere tiltak, men tiden tillater ikke det.

Så over til Dokument 8-forslaget. I 2019 gjennomførte en ekstern arbeidsgruppe nedsatt av Forsvarsdepartementet en gjennomgang av erstatnings- og kompensasjonsordningen for personell som har vært ute i internasjonale operasjoner. Flere av tiltakene som arbeidsgruppen anbefaler, er tatt inn, noe som allerede er redegjort for tidligere i innlegget. Arbeidsgruppen drøftet også andre mulige tiltak. Disse ble ikke tatt inn i veteranmeldingen, da arbeidsgruppen var delt i sitt syn på dem.

Høyre velger likevel å støtte flere av forslagene da dette er viktige forslag for å sikre veteranenes rettigheter etter endt tjeneste. Dette gjelder spesifikt forslaget om at veteranene med krav på erstatning for psykiske belastningsskader fra utenlandsoperasjoner ikke rammes av foreldelse før tidligst tre år etter vedtak om uføretrygd og innvilget yrkesskade begrunnet i psykisk belastningsskade. Videre gjelder det forslaget om å sikre at den ytre tyveårsfristen for foreldelse ikke benyttes for å nekte erstatning til veteraner som ellers oppfyller vilkårene for erstatning. Dessuten gjelder det forslaget om å sikre at spesialisterklæring om varig psykisk belastningsskade ikke settes til side av Statens pensjonskasse eller av erstatningsordningens klageorgan, uten at erklæringen først sendes tilbake til den aktuelle spesialisten for kommentar eller tilleggserklæring.

I sum representerer veteranmeldingen med sine tilleggsvedtaker et viktig framskritt i veteranenes betingelser og rettigheter, og en sterk anerkjennelse av det oppdraget og betydningen av det oppdraget de gjennomfører på vegne av nasjonen Norge, ofte under særdeles krevende forhold.

Liv Signe Navarsete (Sp) [10:18:40]: For mange mennesker er dette ein dag som kan gi nytt pågangsmot i eit tøft tilvære. Veteranar eg har møtt, har skildra kvar dagar som ikkje er prega av optimisme, men av fortvilning over helseplager som ikkje vert tekne på alvor, og

kjensla av å møte veggene i møte med mange ulike offentlege instansar.

For Senterpartiet har det vore viktig å føre ein politikk som tek vare på veteranar på ein god og verdig måte. Dei har stilt opp for Noreg og må ikkje møte eit statsapparat der ansvar og tiltak er spreidde mellom mange instansar, og der dei må stå med lua i handa.

I veteranmeldinga vert det opplyst at utbetaling av kompensasjon til veteranar er redusert med tre fjerdedelar dei siste åra. Det gir grunn til uro, ikkje minst etter møte med enkeltmenneske som på grunn av seinverknader har kome i ein svært vanskeleg livssituasjon. Det gir grunn til å mistenkje at den strenge praktiseringa av lovverket som gir 70–80 pst. av søkjarane avslag, skjer av økonomiske årsaker. Det er ikkje Noreg verdig. Nasjonen må stille opp for dei som har stilt opp for nasjonen vår.

Meld. St. 15 for 2019–2020 gir ei grei oppsummering av veteranpolitikken dei siste ti åra. Det er mindre med konkrete forslag i høve vegen vidare. Eitt av dei få forslaga har likevel vekt mykje motstand, og det er vanskeleg å forstå at regjeringa vil gi kompensasjon for ulønt foreldrepensjon til heimeverande foreldre der personell i internasjonale operasjonar ikkje får teke ut sin del av foreldrepermisjonen på grunn av tenesta. Dette forslaget vil kunne rive ned mykje av arbeidet som er gjort for å sikre at begge foreldre skal ha rett til samvær med barna sine. Det er spesielt viktig i ein familiesituasjon der den eine forelderen er mykje vekke. Det burde vere sjølv sagt med likestilt foreldrepermisjon og at økonomisk stabilitet for familiane til forsvarspersonell på utanlandsoppdrag vert sikra.

Med ei veteranmelding med få og lite konkrete forslag til framtidig politikk for veteranane våre er det grunn til å gi ros til partiet Raudt for deira Dokument 8-forslag, med fem konkrete punkt. At tre av dei vert samrøystes vedtekne, burde fortelje regjeringa at dei ikkje har gjort jobben sin. Men det gledelege er i alle høve at alle forslaga i dette Dokument 8-forslaget vil få fleirtal i dag.

Oppmjuking av regelverket kring forelding av saker, moglegheit til å fremje saker på nytt under visse vilkår og finansiering av juridisk hjelp, som i dag, er viktige vedtak for dei det gjeld, og ikkje minst at tilliten til spesialistfråsegner om psykiske belastningsskader vert styrkt. At spesialistfråsegner vert sette til side i stort omfang, er nedvurdering av høgt utdanna og kompetente fagpersonar. For framtida vert regelverket endra, og skulle Statens pensjonskasse velja å sjå bort frå den framlagde fråsegna, må ho attende til ny uttale, eller det vil verte ei ny medisinsk vurdering.

Veteranane har ikkje vore godt nok tekne vare på. Den raud-grøne regjeringa tok tak i dette, og det var eit

gjennombrøt for veteranane då dei i 2009 fekk ei eiga erstatningsordning. Det har òg skjedd mykje i tida etterpå. Men det har vore lite framdrift under dagens regjering, og med den meldinga me har fått på bordet, ser me at det er liten vilje til å ta tak i konkrete forslag for å betre situasjonen til veteranane.

No har me fått ein forsvarssjef som sjølv har tenestegjort i utanlandsoperasjonar, så det er jo lov å håpe at veteranane vil verte sette og høyrde i større grad enn dei har vore dei siste sju åra. Det fortener dei. Dei stiller opp, mange ofrar mykje, og mange har eit livslangt offer på grunn av seinverknader som dei òg må få hjelp til. Det som me vedtek i dag, er eitt steg på vegen.

Audun Lysbakken (SV) [10:23:27]: Det finnes vel ingen sak der det er mer passende og mer nødvendig at Stortinget finner sammen på tvers av politiske skillelinjer, enn denne – oppfølging av veteranene våre. Der partiene kan skille lag i synet på hva vi skal bruke Forsvaret til, og konkrete utenlandsoppdrag, skiller vi ikke lag når det gjelder anerkjennelsen av den innsatsen norsk personell som tjenestegjør i utlandet, har gjort for Norge, og det ansvaret vi som folkevalgte har for dem. Den anerkjennelsen er viktig, og den er nødvendig. Den er nødvendig også fordi mange veteraner har ofret mye. For en del har det jo blitt slik at offeret virkelig ble tydelig først senere. For noen har det vært harde kamper å stå i lenge etter endt tjeneste.

I løpet av de siste årene har vi mottatt mange bekymringer om svakheter i dagens regelverk, og da veteranmeldingen ble lansert, så vi dessverre – og det reagerte veteranenes organisasjoner på – liten vilje fra regjeringens side til å rette opp i dette. Tvert imot fikk vi et forsøk på å svekke veteraners rett til forsvarlig juridisk bistand. Derfor er det en stor glede at Stortinget nå – dels enstemmig, dels med et tydelig flertall – varsler støtte til en styrking av rettighetene til veteranene når det gjelder muligheten til å søke erstatning, søke juridisk hjelp, hindre foreldelse – i det hele tatt styrke mulighetene til å få den hjelpen mange trenger. Det har veteranene og organisasjonene deres kjempet for lenge, og det har SV stått sammen med dem om.

Saken om rettmessig erstatning er viktig i seg selv, men den representerer også en viktig påminnelse om at kampen for en verdig behandling av veteraner ikke er over. En av de tingene som har bekymret meg i arbeidet med meldingen, er det gapet som kommer opp mellom den virkeligheten som beskrives i meldingen, og den som veteranorganisasjonene selv beskriver. Det er for mange historier om manglende oppfølging, om helseressurser som ikke finner hverandre, mangel på forståelse og kunnskap i møte med det offentlige og manglen på åpenhet om psykisk helse i Forsvaret. Den virkelige-

ten må ligge tydelig til grunn når vi diskuterer dette, og når vi jobber videre med det.

Under høringen minnet en av veteranorganisasjonene oss om noe viktig, nemlig at når regjeringen valgte å kalle den nye veteranmeldingen «Også vi når det blir krevet», er en del av spørsmålet også hva som kreves av dem som styrer landet. Nettopp derfor er det grunn til å være kritisk til at meldingen inneholdt så lite konkret politikk og konkrete forpliktelser. Det er få satsinger og lite om oppfølging på politisk nivå. Det gjør at meldingen framsto litt som et punktum i norsk veteranpolitikk heller enn en marsjordre.

Det vi trenger, er en marsjordre for videre innsats. Derfor fremmer SV sammen med Arbeiderpartiet et forslag om at regjeringen skal komme tilbake til Stortinget med tydelige planer og konkrete tiltak på de områdene som er identifisert som satsinger i meldingen. Det gjelder ivaretagelse av barn og familier, kompetanse og samhandling i helsevesenet og en opptrapping av forskningen.

I tillegg tar vi med oss et budskap fra flere av høringsinstansene, som har pekt på et stort behov for å jobbe målrettet med åpenhet rundt psykisk helse i Forsvaret.

Vi fremmer også forslag om å begynne å arbeide med en strategi for norsk veteranforskning fordi vi vet for lite og det er et skrikende behov for mer kunnskap om mange helseutfordringer, men også om veteraners plass i det større samfunnet.

Så har vi også, sammen med Senterpartiet og Arbeiderpartiet, et tredje forslag. Det handler om et av de få konkrete forslagene i meldingen, nemlig om å kompensere for ulønnet foreldrepermisjon for ulønnede foreldre. Det forslaget er dårlig begrunnet, og det er heller ikke forankret i Forsvaret eller blant arbeidstakerorganisasjonene. Derfor ber vi regjeringen gå i dialog med partene for å finne bedre løsninger, slik at vi sikrer forsvarspersonells rett til å være sammen med egne barn.

Jeg er glad for de forslagene som blir vedtatt i dag, men dette er ikke et punktum, det må være en klar beskjed om videre handling.

Trine Skei Grande (V) [10:28:57]: Jeg vokste opp i et hjem med en pappa som var i den første Tysklandsbrigaden etter krigen, i et hjem der alt var delt i to – alle historier begynte med om det var før eller etter at pappa var i Tyskland.

Vi har en veldig dårlig rating på hvordan vi har behandlet veteranene våre. Da den første gruppa vi sendte til Libanon, landet på Fornebu, tok Tollskolen eksamen på den gruppa. De stoppet dem i tollen og tok hver lille del av bagasjen og delte opp i småbiter og sjekket for mulig smugling. Det var Norges mottakelse av

den første gruppa vi hadde i Libanon. De fikk så en halv dag fri til å levere tilbake utstyret sitt, og så var det forventet at de skulle være tilbake igjen på jobb.

Vi har behandlet veteraner dårlig, og da stortingsmeldinga kom for elleve år siden, skapte det nærmest et opprør. Flere bøker ble skrevet av mange av veteranene både om hvordan de opplevde behandlinga fra Forsvaret, og hvordan de opplevde den stortingsmeldinga i 2009. Det førte til at jeg i 2010 hadde en interpellasjon her som kanskje er en av de sterkeste interpellasjonene jeg har vært med på å ha, der Gjermund Hagesæter bestemte seg for å fortelle sin historie fra Libanon, som jeg tror var en utrolig sterk opplevelse for oss alle, og som førte til at vi plasserte en plakett i trappehallen vår som også forteller om alle dem som har mistet livet i fredsbevarende operasjoner.

Så det er bra at vi holder trøkket, det er bra at den debatten er der, og det er bra at den er så tverrpolitisk som den er, for er det noen det er vår plikt å virkelig hedre, er det de som har vært villig til å ofre så mye for vedtak gjort i denne sal. Jeg syns at det gjøres en del viktige grep her i denne meldinga både med en særskilt kompensasjonsordning, at man oppretter en permanent klagenemnd, og at man rydder opp i ansvaret for sekretariat og sørger for profesjonalisering av det. En av de store utfordringene som disse møter – hvis man tror at vår primærhelsetjeneste skal være skodd for å ta imot disse – er at er du fastlege et lite sted i Norge, er din kompetanse til å ta imot folk med sterke krigsopplevelser ikke alltid like høy. Vi har få i Norge som bærer på den typen opplevelser. Vi så det også etter 22. juli – da noen av våre unge mennesker faktisk også hadde opplevelser som nærmest ligner det å være krigsopplevelser – at primærhelsetjenestensystemet vårt ikke var laget for og ikke var kompetent til å ta imot folk som skal bearbeide den typen opplevelser. Så det er viktig å sørge for at vi har et forsvar som tar vare på folk, og kameratstøtten er også kjempeviktig for å klare å bygge opp kompetanse for å kunne bearbeide de opplevelsene man sitter med.

Jeg vokste som sagt opp i et hjem der alt skjedde før eller etter at pappa var i Tyskland. Det var både negative opplevelser og positive opplevelser. Det var det man bar med seg av alt man hadde sett og opplevd, men også opplevelser som gjorde at man ble styrket og kunne bære videre med stolthet den jobben man hadde gjort. Den balansegangen bør alle klare å finne i livet sitt når man har gjort en så viktig jobb for Norge.

I interpellasjonen jeg hadde for ti år siden, avsluttet jeg med å sitere et dikt som en av veteranene skrev i en av de bøkene som kom ut etter stortingsmeldinga i 2009. Det var som følger:

«Noreg og FN takkar dykkar, sa dei, og gjekk fra oss, me var blitt dei, dei sivile, dei andre. Men dei tok

ikkje vekk dei raude draumane våre, einsemda eller lengten, minna. Dei tok ikkje vekk at me var frammande i vårt eige land.»

Geir Sigbjørn Toskedal (KrF) [10:33:52]: Diktstrofen «Også vi når det blir krevet» er tittelen på Meld. St. 15 for 2019–2020, og det setter flere enn meg i alvorsmodus. Siden 1947 har over 100 000 norske menn og kvinner deltatt i internasjonale operasjoner for Norge. Om lag 39 000 har vært en del av internasjonale operasjoner bare siden 1978.

La oss alltid ta av oss hatten og snakke fint om veteranene, men saken dreier seg om noe langt mer alvorlig enn høvelig omtale ved høytidelige anledninger. Handling må følge etter ord. Veteranene har ofret mye, de har opplevd mye, og altfor mange av veteranene våre sliter med fysiske og psykiske skader og belastninger for en innsats de har utført på oppdrag på vegne av oss i det norske fellesskapet. Vi står derfor i takknemlighet til dette personellet og deres familier og pårørende.

Kristelig Folkeparti er glad for at det nå er bred enighet om at nasjonen skal ivareta disse menneskene og deres familier, herunder en anstendig erstatning og relevant medisinsk oppfølging. Erfaringer fra veteranene har ført til læring og kompetansebygging. Deres helseutfordringer har avdekket tilstander som primærhelsetjenesten og spesialisthelsetjenesten må få del i og lære mer om. Det skade- og symptombildet som oppstår som følge av militære operasjoner, følger ofte et helt annet mønster enn lidelser vårt dyktige helsepersonell vanligvis forholder seg til. Symptomer, ettervirkninger og seinskader kan dukke opp mange år etter hendelsene og utvikle seg over tid. Da er det viktig at kompetansen og tiltakene er til stede i alle deler av helsetjenesten.

Veteranenes egne organisasjoner har gjort en viktig jobb i både bevisstgjøring og skoloring i nettopp dette. Som nasjon er vi i gang, men vi har et stykke igjen å gå. Vi er derfor glad for at veteranmeldingene til Stortinget kommer og på den måten kvitterer ut og videreutvikler den erfaring og den oppfølging som overtar etter forrige melding.

I tråd med SIOPS' innspill må det igangsettes konkrete og realistiske tiltak for kompetanseheving i den sivile helsetjenesten. Veterantjenesten innen Forsvaret har hatt en sentral rolle i å utvikle og følge opp tiltak for veteraner internt. En etablering av f.eks. veteraninspektør er viktig for å synliggjøre veteranarbeidet både internt i Forsvaret og i samfunnet for øvrig.

Veteranene våre fortjener respekt og ansvarlig oppfølging for den kunnskapen de har og kan bidra med av menneskelig kompetanse i arbeidsliv og samfunn, men de som må slite med en bør som en konsekvens av tjenesten, skal også ha samme respekt og anerkjennelse.

Jeg imøteser at vi som storsamfunn blir bedre og klokere på dette feltet hver gang det kommer en veteranmelding til behandling. Kristelig Folkeparti ønsker og har tillit til at regjeringen følger opp dette på en god måte. Vi må minnes på det som nasjon, vår kollektive historie der enkeltpersoner og deres pårørende har gitt av sitt beste i fredens tjeneste.

De fleste av oss har lett for å tenke at krig og krigshandlinger hører historien til. I perioden 2010–2019 var det så mange som 817 veteraner som søkte om kompensasjon. Denne stortingsmeldingen har blitt behandlet parallelt med et representantforslag fra Rødt om å sikre rettmessig erstatning. De problemstillingene dette forslaget tar opp, var allerede i prosess, men representanten Moxnes skal godskrives at forslaget kan ha tilskyn-det prosesser. Kristelig Folkeparti er glad for at vi ved denne parallellbehandlingen får på plass viktige vedtak og viktige avklaringer som nettopp veteranorganisasjo-nene har ventet på og informert oss om.

Kristelig Folkeparti er glad for at det ryddes i forel-delsesreglene. Psykiske reaksjoner kan komme etter fle-re år, noe alle former for frister og skranker må ta høyde for. Det gjelder også den ytre tjuårsfristen, der Stortin-get i dag legger klare forsikringer om at den ikke skal benyttes til å nekte erstatning til veteraner som ellers oppfyller vilkårene. Det samme gjelder retten til «second opinion» og ny uttalelse dersom søknad om erstatning vurderes satt til side av Statens pensjonskasse eller ordningens klageorgan.

Anstendig behandling av veteranene våre er og blir en viktig sak for mitt parti. Med dette anbefaler jeg med glede de forslagene Kristelig Folkeparti er en del av.

Bjørnar Moxnes (R) [10:38:58]: I dag er en gledens dag for de skadde veteraners sak. Det sa Øystein Wem-berg, generalsekretær i SIOPS, da det for en uke siden ble klart at et stortingsflertall går inn for å støtte samtlige av Rødts forslag som skal sikre retten til erstatning og oppreisning for de menn og kvinner som har reist ut i krig og konflikt på vegne av Norge. Det er viktig, og det handler om rettferdighet.

Tenk deg at du blir sendt ut i krig i et fremmed land på oppdrag for staten. Du kommer hjem, prøver å venne deg til det sivile livet, og først flere år etterpå kommer smertene – ikke fysiske, men psykiske. Det er opplevel-sene fra krigen som innhenter deg, det er dødsangsten, det å ha sett en medsoldat bli drept, en tvil om hvorvidt sivile kan ha blitt skadd i et angrep som du selv deltok i. Først starter konsentrasjonsevnen å svikte. Du mestrer ikke lenger jobben. Så rakner samlivet og familien, og kanskje begynner du å drikke for å glemme. Tenk deg så at du går til helsevesenet og får en spesialisterklæring som sier at den psykiske skaden som nå har gjort deg

arbeidsufør, skyldes påkjennningene fra krigen. Du søker om erstatning, men du blir ikke trodd. Saksbehandlerne endevender privatlivet ditt på jakt etter grunner til å kunne avslå søknaden, og til slutt finner de et påskudd, at det er drikkingen eller samlivsproblemene som er årsaken til lidelsene dine, ikke det du opplevde i krigen. De snur saken din på hodet. Hvis du så har noen krefter igjen, tar du en siste runde i klagenemnda. Etter all sann-synlighet blir du da en del av de 80 pst. av psykisk skadde veteraner som der får avslag.

Dette er ikke en oppdiktet fortelling, men det er vir-keligheten for mange norske veteraner fra utenlands-operasjoner, slik det har blitt fortalt til meg og til mange andre fra andre partier.

Siden 1945 har mer enn 100 000 nordmenn deltatt i internasjonale operasjoner. Mange av dem har kommet hjem med alvorlige psykiske skader som de nå nektes erstatning for.

For noen har det kanskje vært overraskende å opp-dage at Rødt er for veteranene, fordi vi jo har vært mot krigene, men det burde ikke overraske. Selv om Rødt er mot å risikere norske soldaters liv og helse i USAs og NATOs tvilsomme kriger i utlandet, er vi samtidig kryss-tallklare på at når politikerne sender norske kvinner og menn i krig, har vi et ansvar for å ivareta dem som kom-mer skadde tilbake. Det er det ansvaret som har sviktet. Over flere år har vi sett en nedgang i antall innvilgede søknader om erstatning. De som kan dette best, vetera-nene selv, melder at det skyldes en innstramning som verken er blitt begrunnet eller offisielt vedtatt.

Når Stortinget i dag vedtar Rødts forslag som skal sikre skadde norske veteraner den erstatning og oppføl-ging de har krav på, gir Stortinget et tydelig signal til For-svarsdepartementet: Det skal ikke gjøres forskjell på dem som reiste ut for lenge siden, f.eks. til Libanon, og dem som reiste ut nylig, det være seg til Afghanistan eller til Mali. Stortinget ser og tar på alvor de skadene som kan oppstå lenge etter endt tjeneste, og som har ødelagt mange menneskers liv. Vi sier at fagvurderingene fra psykiatrien skal ligge til grunn i vurderingen av søknad om erstatning, og de skal ikke kunne tilsidesettes. Og når folk er i en sårbar situasjon og søker erstatning av en mektig stat, skal de ha tilgang til tilstrekkelig juridisk hjelp. For dem som har fått saken sin avvist de senere år, og der det er mistanke om at gjeldende rett har blitt brutt, blir det nå mulig å få gjenopptatt saken.

Jeg er derfor glad for at de andre partiene støtter Rødts forslag. Jeg er også veldig glad og takknemlig for at veteranene aldri har gitt opp, at de har stått sammen, at de har reist seg, at de har krevd sin rett sammen med fag-foreningene i Forsvaret og har sagt ifra at disse mennes-kene som har risikert alt og kommet skadde hjem, skal

vi ta vare på. Det går nå Stortinget inn for, og det er jeg veldig glad for.

Statsråd Frank Bakke-Jensen [10:44:01]: La meg få takke komiteen for en grundig behandling av stortingsmeldingen om våre veteraner. Jeg er glad for at den har fått samlet tilslutning, riktignok med noen merknader og forslag som jeg skal kommentere etter hvert.

Det er ti år siden sist en regjering la fram en stortingsmelding om norske veteraner. Gjennom disse ti årene har ulike regjeringer hatt veteransaken høyt på dagsordenen, med et tverrpolitisk storting i ryggen. Samfunnet tar i dag et større ansvar for dem vi sender ut i internasjonale operasjoner. Dette er den viktigste årsaken til at vi har kommet så mye lenger i arbeidet med å forberede, anerkjenne og ivareta veteranene.

Jeg er likevel enig med komiteen i at vi ikke er i mål. Regjeringen peker på tre områder der det er særlig nødvendig å konsentrere innsatsen. Veteranfamiliene må få en lettere hverdag, vi må øke kompetansen og behandlingen av psykiske skader i det sivile hjelpeapparatet, og vi må bidra til mer kunnskap og forskning på veteransaken.

Regjeringen er opptatt av at familiene blir godt rustet til å tåle de påkjenningene som tjenesten i internasjonale operasjoner innebærer. Vi vil at alle skal få tilbud om parsamtaler i familieverntjenesten før utreise. Vi vil spre kompetansen fra familievernkontoret på Hamar bedre ut til alle landets familievernkontorer. Vi vil gi en økonomisk kompensasjon til dem som er hjemme med syke barn, når den som er ute i internasjonale operasjoner, ikke får tatt ut sin kvote med syke-barn-dager. Og vi vil gi kompensasjon for ulønnet permisjon og tap av pensjonspoeng til den som er hjemme, der den som er ute, ikke får tatt ut sin foreldrekvote i sammenheng med resten av foreldrepermisjonen. La meg understreke at dette er et frivillig tilbud.

Når en er kommet hjem, vil en også ha opparbeidet seg betydelig med avspaserings- og fridager som kan tas ut i samvær med barn.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti har pekt på behovet for en ny handlingsplan. Vi er allerede i gang med å konkretisere meldingen i tydelige mål og tiltak. Dette vil bli et politisk dokument som vil ligge til grunn for regjeringens fortsatte tverrsektorielle samarbeid for ivaretagelse av personell før, under og etter tjeneste i internasjonale operasjoner. I arbeidet med denne meldingen er det sju departementer som har jobbet med den. Det arbeidet som gjøres, er altså tverrsektorielt.

Regjeringen ønsker også å satse mer systematisk på forskning. Jeg vil sørge for at dette arbeidet starter umiddelbart og i nært samarbeid med øvrige departementer,

veteranorganisasjonene og forskningsinstitusjoner i militær og sivil sektor.

Det er viktig at veteraner som skades, får erstatningen de har krav på. De ordningene vi har, kan alltid bli bedre. Grunnen til at vi nedsatte en arbeidsgruppe i 2018, var jo diskusjonen om erstatningsordningene. Treffer de? Er praksisen slik vi har ment at den skal være? Hva ligger det i alle historiene om de som ikke får erstatning? Arbeidsgruppen ble bedt om å komme med konkrete forbedringsforslag.

Representantforslaget fra Rødt bygger i hovedsak på arbeidsgruppens rapport. Regjeringen har i meldingen inntatt forslag til klageordning i saker om erstatning for psykiske skader oppstått etter 2010. Vi har også tatt inn forslag om å flytte sekretariatet for klagenemnda til Statens sivilrettsforvaltning, og om å innføre betegnelsen intopserstatning. Vi rakk ikke å behandle alle før vi la fram meldingen. Men jeg er veldig godt fornøyd med hvordan Stortinget følger opp veteransaken. Regjeringen støtter komiteens innstilling når det gjelder foreldelse. Vi vil følge opp dette raskt i en proposisjon som fremmes denne høsten. Regjeringen støtter også en regel for behandling av spesialisterklæringer.

Jeg registrerer at det er flertall for å åpne for gjenopptak av saker der vedtak kan være i strid med gjeldende rett. Vi skal inn og se på hva som ligger i formuleringen og komme med en ordning som kan omsette det forslaget i riktig praksis.

Så må jeg uttrykke litt forundring over at offentlige salærsatser, som til vanlig benyttes i strafferettspleien, som brukes i forbindelse med pasientskader og andre skadeerstatningssaker, ikke kan være riktig salærsats for akkurat denne typen erstatningssaker. En diskusjon om de offentlige salærsatsene er riktige, kan jeg være med på. Men at det skal være spesielle behov knyttet til dette, klarer jeg faktisk ikke å se. Jeg mener at offentlige salærsatser fortsatt vil ivareta også veteranenes rettssikkerhet på en god måte.

Alt i alt er det viktigste at vi har fremmet en veteranmelding som forteller at veteranorganisasjonene har gjort en viktig jobb, som forteller om et tverrpolitisk godt veteranarbeid gjennom en periode på ti år, som peker videre for veteranarbeidet, og som er ganske tydelig på at veteranarbeidet og veteranpolitikken ikke er ferdig med denne milepælen. Det er noe vi må fortsette med framover.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Anniken Huitfeldt (A) [10:49:13]: Jeg vil takke forsvarsministeren for at han vil ta hensyn til stortingsflertallet. Men da er jeg også litt overrasket på ett punkt. Jeg har spurt forsvarsministeren før om foreldrepermisjon. Den gangen sto forsvarsministeren på samme sted og

sa at jeg hadde misforstått, at dette handlet om syke barn, og at den som var hjemme med barna, skulle bli kompensert når den som var med i utenlandsoperasjonen, ikke kunne være hjemme med sykt barn. Jeg har vært likestillingsminister og har jobbet med foreldrepermisjon i mange år, men jeg skjønnte ikke hva forsvarsministeren mente nå.

Dette handler i første rekke om de som er ofte ute på utenlandsoperasjoner, f.eks. spesialsoldater. For dem er det ofte vanskelig å få tatt ut pappaperm. Mange av dem har små barn, for mange av de kanskje beste soldatene er ofte i den alderen hvor man har små barn. Skal Forsvaret da kompensere slik at de ikke får tatt ut pappapermen sin? Man kan si at det er frivillig, men når vi kjenner til det arbeidspresset som er blant disse soldatene, tror jeg de må få et klart svar: Skal Forsvarsdepartementet innføre en ny ordning og si at hvis man ikke ønsker det, trenger man ikke å ta ut pappapermisjonen sin?

Statsråd Frank Bakke-Jensen [10:50:23]: Dette er to forskjellige ting. Det ene handler om sykedager for barn. Det mener jeg vi åpenbart er enige om, så det er greit. Det andre gjelder foreldrepermisjon. Hvis en utenlandsoperasjon kommer på et tidspunkt som er innenfor tiden for foreldrepermisjonen for mor eller far, mener vi at det kan være hensiktsmessig at den som er hjemme, får lov til å videreføre foreldrepermisjonen. Så kan den som er ute, enten overta foreldrepermisjonen når man kommer hjem, hvis det er innenfor perioden, eller få fortsette med foreldrepermisjonen etterpå.

Det som er poenget her, og dette er et ønske som har kommet fra veteranorganisasjonene, så at dette er ukjent, er ikke riktig: Når man er ute, vil man gjerne at våre soldater skal ha hodet og fokuset på det som foregår ute. Da vil vi ta bort den belastningen det kan være med sykedager hvis barnet er sykt, eller det at man ikke får tatt ut de ukene. Så vi lager en frivillig ordning som foreldrene selv kan vurdere om de vil bruke, men vi vil gi den som er hjemme, muligheten til å fortsette foreldrepermisjonen selv om de ukene de har rett på, ikke er tilstrekkelig.

Anniken Huitfeldt (A) [10:51:34]: Nå må jeg nesten be forsvarsministeren presisere: Har han fått dette som krav fra noen av de tillitsvalgte i Forsvaret? Han sier at han har fått det fra veteranorganisasjonene. Hvilke veteranorganisasjoner har kommet med konkrete innspill om at man skal kunne kjøpes ut av foreldrepermisjonsordningen? Jeg er veldig overrasket, spesielt over Venstre og Kristelig Folkeparti, som ikke er med på dette vedtaket, for dette har vært en stor diskusjon i denne salen. Dette handler om at de som er spesialsoldater, skal ha samme rett til å være sammen med barna sine

etter at de har fått barn. Dette kommer til å føre til et press på alle disse spesialsoldatene om at de ikke skal ta ut sin rett til å være pappa, som alle andre.

Jeg må spørre igjen: Hvilke organisasjoner har kommet med et konkret innspill om dette? Jeg har vært i kontakt med de tillitsvalgte i organisasjonene, og det kommer i hvert fall ikke fra dem.

Statsråd Frank Bakke-Jensen [10:52:21]: Det har kommet innspill fra veteranorganisasjonene om vi kunne se på denne ordningen. Dette handler om soldater som er ute – ikke bare spesialsoldater – i internasjonale operasjoner, og så kan det bli sammenfall i tid med den perioden man skal ta ut foreldrepermisjon. Vi må finne en ordning som gjør at den som er hjemme, kan få lov til å overta ukene til den som er ute. Så kompenserer vi når det gjelder lønn og pensjonspoeng, slik at barnet får være hjemme sammenhengende med en av sine foreldre, og at den som er ute, ikke skal ha dette som en bekymring.

Jeg er klar over diskusjonen om likestilling og diskusjonen om fedre da går glipp av sin rett til å være med barnet, men vi sier for det første at det skal være en frivillig ordning, for det andre vet vi at dette vil være en ordning som vil gjelde veldig få, og for det tredje sier vi at vi skal kompensere for de ulikhetene som vil dukke opp når det gjelder permisjon og pensjon for dem som er hjemme.

Anniken Huitfeldt (A) [10:53:22]: Det er riktig at dette handler om veldig få, men spørsmålet er hvor frivillig det er, når vi ser hvilket press det er på disse soldatene som er jevnlig ute på utenlandsoppdrag. Jeg får ikke svar på om det er noen tillitsvalgte, de som organiserer dagens soldater som er ute, som har kommet med innspill om dette. Det er jo det som er viktig. Derfor foreslår vi at man skal gå i dialog med de tillitsvalgte i Forsvaret om dette. Dette kommer ikke som et innspill fra dem. Jeg vil gjerne også se det skriftlige innspillet som skal ha kommet fra veteranorganisasjonene om dette.

Forrige gang jeg stilte forsvarsministeren spørsmål om dette, den 9. juni 2020, stilte jeg akkurat dette spørsmålet, og da fikk jeg beskjed om at jeg hadde misforstått, og at dette handlet om sykedager. Men da er vi enige: Man kan få sykedagene hvis man har en forelder ute, men det er fødselspermisjonen, altså mamma- og pappapermisjonen, dette egentlig handler om.

Jeg synes det er foruroligende at forsvarsministeren har inntatt dette standpunktet, men det er enda mer foruroligende at Kristelig Folkeparti og Venstre, som har vært sterke forsvarere av pappapermisjonen, er med på det.

Statsråd Frank Bakke-Jensen [10:54:27]: Dette er kommet som et innspill fra veteranorganisasjonene.

Representanten Huitfeldt må gjerne mene at veteranorganisasjonene ikke skal bry seg noe om praksisen for dagens soldater. Jeg er veldig glad for at også de kommer med innspill til det som er dagens praksis.

Dette vil gjelde veldig få. Jeg er klar over at det er en diskusjon – den har vi også i mitt parti – om vi nå gjør det vanskeligere for soldatene å ta sin foreldrepermisjon. Men vi har sagt at det er en frivillig ordning, og at det er en ordning som vil kompensere av hensyn til barnet, på den ene siden, men også av hensyn til den som er ute i en internasjonal og vanskelig operasjon, som skal slippe å bekymre seg for hvordan det går med foreldrepermisjonen hjemme. Ja, det er en diskusjon rundt dette, som vi er villige til å ta, men innspillet kom som sagt fra veteranorganisasjonene. Det mener jeg at de er i sin fulle rett til å komme med.

Vi har veid for og imot med hensyn til om det legger et utilbørlig press på f.eks. fedre til å ta ut foreldrepermisjon. Vi mener at det ikke gjør det.

Liv Signe Navarsete (Sp) [10:55:53]: Eg veit ikkje om eg vart så mykje klokare av svaret frå forsvarsministeren, men iallfall veit me kvar forslaget kom ifrå, og det er eg einig i – dei må føreslå. Men det ville jo vore greitt om ein forankra det i dei tillitsvalde organisasjonane før ein la fram eit slikt forslag. Der trur eg det har svikta. Eg trur ikkje me kjem noko vidare på det.

Men eg høyrer kva statsråden seier frå talarstolen, at ein jobbar saman i sju departement som yter tenester mot veteranane. Noko av det som me får fortalt, er kor vanskeleg det er å nå fram, kor mange dører ein må banke på, korleis ein vert send frå den eine sakshandsaminga til den andre i ulike avdelingar og ulike direktorat og kontor. Korleis vil statsråden samordne tenestene til veteranane betre? Når det er sju departementet, seier det seg sjølv at det er behov for samordning på regjeringsnivå. Korleis vil statsråden gjere det, slik at veteranane i større grad iallfall kan få færre dører å banke på før ein kan få hjelp?

Statsråd Frank Bakke-Jensen [10:56:59]: Her får vi jo kritikk for at vi er for tilbakeskuende, men det som er grunnen til at vi er tilbakeskuende, er at en av de viktige konklusjonene i den første veteranmeldingen var at det forventes at Forsvaret skal ta alt ansvar, mens det i utgangspunktet er veldig mye i de sivile sektorene som ligger på veteranene.

Det er gjort en del. Veterantjenesten er litt av den delen. Vi har familievernkontor på Hamar. Vi har en del spissede miljøer også innenfor Nav som tar dette. Men det viktigste er å få en erkennelse av at sivil sektor har ansvar også for veteranene. Det ligger i det at vi har brukt sju departementer og uttalelsen min der. Det opplever jeg at sivil sektor tar med.

Så gjør vi noe: Vi etablerer en veterankontakt i helsevesenet i de forskjellige helseforetakene, så vi skal være sikre på at den kompetansen vi setter ned i Forsvarets sanitet bl.a. og i veteranorganisasjoner, skal være formidlet ut til helseforetakene.

Så blir det også en del av den forskningen vi skal gjøre framover, der vi skal finne ut hvordan dette ligger an. Da vi gjorde Afghanistan-undersøkelsen 1 og 2, da vi gjorde UNIFIL-undersøkelsen, fikk vi mange av disse spørsmålene. Vi skal finne svar på dem gjennom forskningen.

Audun Lysbakken (SV) [10:58:20]: Når det gjelder foreldrepermisjon, vil jeg egentlig bare oppfordre regjeringspartiene til å bruke den lille tiden som er igjen nå før voteringen, til å vurdere vårt forslag en gang til, for det ville jo være naturlig og kan ikke være noe problem heller at regjeringen går i dialog med de tillitsvalgte og gjør dette på en ordentlig måte når vi snakker om rettigheter for soldatene. Så la det nå ikke gå prestisje i det.

Men jeg hadde et annet spørsmål: Det som skjer i dag, er at Stortinget vedtar flere ting – dels enstemmig, dels med et klart flertall – som lå på bordet da forsvarsministeren fremmet veteranmeldingen, ting som kom opprinnelig som forslag fra en arbeidsgruppe, men som er fremmet til Stortinget via et representantforslag fra Rødt, istedenfor å bli fremmet av forsvarsministeren selv. Når han ser det i dag, ser den brede oppslutningen rundt dette, tar han selvkritikk for at han måtte bli instruert av Stortinget for å gjennomføre disse tingene?

Statsråd Frank Bakke-Jensen [10:59:28]: Først til det med foreldrepermisjon. Det er ikke sånn at vi kommer til å komme med en ordning frakoblet de tillitsvalgte, eller ikke kommuniserer med noen om det i Forsvaret. Det er åpenbart at det kommer vi til å gjøre når vi skal finne en løsning.

Når det gjelder de punktene fra det arbeidsutvalget som så på erstatningsordningen, var vi åpne også overfor veteranorganisasjonene da vi la fram meldingen, om at vi ikke hadde nådd å se på alt. Her var det en del lovarbeid vi måtte inn og kikke på. Det skulle vi komme tilbake til utover høsten. At den behandlingen kommer her, ser ikke jeg som noe stort problem. På grunn av korona er det veldig lenge siden meldingen ble levert, i april, og nå skriver vi oktober. Så jeg ser det ikke som at jeg er irrettesatt av Stortinget. Dette er en del av den prosessen vi har vært igjennom. Vi varslet da vi la fram meldingen, at disse punktene skulle vi se nærmere på og komme tilbake til seinere.

Bjørnar Moxnes (R) [11:00:33]: Flere ganger har regjeringen slått fast at utbetalingen de første årene etter at dagens ordning ble innført og fram til 2017–2018, var

«høyere enn ventet». Så kom det plutselig et fall i andelen innvilgede søknader og fall i utbetalinger på over 70 pst.

SIOPS, som er blant dem som kjenner virkeligheten for skadde veteraner best, mener det har vært en klar innstramming de siste årene. Så har vi også rapporten fra arbeidsgruppen, som sier at dagens praksis er på grensen til rettsstridig. Det er nødvendig å spørre om statsråden kan garantere at det ikke har gått signaler – formelle eller uformelle – fra regjeringen som har blitt oppfattet av SPK og klagenemnda som ønsker om innstramming av praksis.

Statsråd Frank Bakke-Jensen [11:01:27]: For det første: De gangene jeg har pekt på at utbetalingene har vært betydelig høyere enn det som var forventet da erstatningsordningen kom, har jeg brukt det for å gi et eksempel på hvor viktig det var at vi fikk på plass erstatningsordningen – ikke med økonomiske motiver. Jeg sa bare at dette er et tegn på at den erstatningsordningen vi fikk på plass på vegne av veteranene, var et riktig og viktig grep.

Nei, det har ikke gått noen politiske signaler til Statens pensjonskasse om at de skal stramme inn for nå begynner dette å bli dyrt. Men her var mange eksempler på at vi kanskje ikke hadde en praksis som var opp til den standarden vi skulle ha. Derfor nedsatte jeg den arbeidsgruppen som har sett på erstatningsordningen. Derfor tok vi med det av det arbeidet vi rakk i veteranmeldingen, og derfor var vi tydelige overfor veteranorganisasjonene på at her er det ennå ting vi må se på, og så skal vi komme tilbake til det utpå høsten.

Jeg er veldig fornøyd med den behandlingen vi har fått i Stortinget. Det er tverrpolitisk enighet om at veteranarbeidet er et viktig arbeid, og at det skal fortsette. Så er jeg uenig i det ene punktet, og så sier jeg at vi må se på formuleringen på det andre punktet.

Presidenten: Replikskordskiftet er omme.

De talerne som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Erlend Larsen (H) [11:02:59]: Det er ingen tvil om at oppfølgingen av veteraner har hatt et solid løft de siste 25 årene. Spesielt den 20 år lange operasjonen i Libanon ga et tidskifte gjennom en holdningsendring til oppfølging av veteraner. På den samme tiden kom veteraner hjem fra krigsherjinger i Somalia og fra den opprivende og brutale borgerkrigen på Balkan. Midt oppe i dette bidro norske soldater på en svært god måte. Soldatene opptredte på en lun, balansert og diplomatisk måte som ga respekt i operasjonsområdet og stolthet her hjemme.

Det var våre beste kvinner og menn som reiste ut på vegne av Norge. De fleste kom hjem med en god ballast og nye erfaringer. Å delta i skarpe oppdrag i krigsområder gir gode erfaringer og opplevelser, noe som kan være vanskelig å forstå for den som ikke har opplevd det. Samspill, kameratskap og det å komme tett på og lære mye om nye kulturer er berikende.

Men noen kom aldri helt hjem. De landet aldri. De sliter med opplevelsene fra usikkerhet, trusler, synsinntrykk, lukter og lyder nordmenn flest slipper å oppleve. Det er noen som er i sentrum for de to sakene vi har i dag. Vi er forpliktet til å gjøre hva vi kan for å ta vare på noen.

Spesielt de siste 10–15 årene er det gjort mye positivt for å ta vare på helsen til veteraner. Det begynte med stortingsmeldingen Fra vernepliktig til veteran. I 2011 kom det en handlingsplan, og i 2014 kom oppfølgingsplanen. I dag skal vi behandle stortingsmeldingen Også vi når det blir krevet – Veteraner i vår tid, som er enda et godt og viktig skritt i riktig retning.

En rekke av våre veteraner fylte høyt betrodd stiltinger som krevde sikkerhetsklarering og stor grad av tillit. De utførte oppgaver på vegne av landet vårt som avkrevde riktige vurderinger. Tok de feil, kunne det satt Norge i et svært dårlig lys, for å si det mildt.

Noen kom hjem og trengte støtte fra oss som sendte dem ut, noen ble møtt med mistillit og opplevelsen av ikke å bli trodd da de søkte om kompensasjon. Det er ikke greit at saksbehandlere overprøver spesialisterklæringer uten videre. Det er stor sannsynlighet for at minst én av de 478 som fikk avslag på søknaden om økonomisk kompensasjon i perioden 2010–2019, er utsatt for saksbehandlingsfeil.

Det er en stor belastning å gå rettens vei, en belastning en veteran fra en betrodd tjeneste burde slippe. Jeg mener det er så mye som tyder på at saksbehandlere har avslått søknader på usaklige vilkår, at de det gjelder, bør ha rett til å få sett på saken en gang til, med nye, uavhengige øyne. Jeg kommer derfor til å støtte punkt 4 fra opposisjonen i representantforslaget.

Ingjerd Schou (H) [11:05:46]: Jeg har blitt så godt voksen at jeg husker at de barske guttene fra min lille kommune reiste til Gaza. Jeg hører flere her nevne at det er Libanon som gjelder, men det var altså valget disse unge guttene hadde – enten å begynne på Askim Gummivarefabrikk, å reise til sjøs på hvalfangst eller å bli med i Forsvaret, og da i tjeneste i utlandet. Erfaringene var likevel at da onkel kom tilbake fra Gaza og senere også noen fra Libanon – i min nære familie – var de barske fortsatt, og de var omsvermet av jentene, men skadene var der, og de kom først senere.

Siden 1947 har altså over 100 000 kvinner og menn tjenestegjort i internasjonale operasjoner for Norge – i fire verdensdeler attpåtil, 40 land, over 40 operasjoner. Det er mange, for det er allerede nå i dag 39 000 nordmenn som er i gruppen av våre veteraner, og til enhver tid tjenestegjør flere hundre norske soldater i den internasjonale innsatsen.

Å være veteran er en hedersbetegnelse, men også en betegnelse som har gitt erfaring og glede, men også mange plager og skader. Vi har et særskilt ansvar for å ivareta dem som velger å iføre seg uniform for vårt land og reise ut på oppdrag for Norge, i det som vises i regjeringens veteranarbeid. Det er å arbeide for freden og ta freden på ramme alvor.

Jeg er svært glad for at vi får en veteranmelding, og at vi har fått viktige gjennomslag også i arbeidet med å bedre nettopp veteranenes rettigheter. Tiltakene vil gjøre det enklere på hjemmebane for veteranene, bl.a. vil de gi familiene bedre rettigheter når en av foreldrene er ute i internasjonal tjeneste. Det er en rekke gode og konkrete tiltak som nå er samlet i det som er veteranenes rettigheter, og det er gitt et løft:

- ulønnet foreldrepermisjon, kompensasjon for det til hjemmeværende foreldre der den som er ute i internasjonale operasjoner, ikke får tatt ut sin mødre- eller fedrekvote på grunn av tjenesten
- lønnskompensasjon for hjemmedager med syke barn for den som er ute i internasjonale operasjoner og heller ikke får tatt det ut
- tilbud om parsamtaler i regi av barne-, ungdoms- og familieetaten Bufetat i forkant av utreise

Jeg kunne nevnt mange. Jeg tror likevel det blir en diskusjon framover, som vi hørte på høringen, bl.a. fra familievernkontoret i Moss, om at det kan være behov for regionale kompetansesentre. Kommer man som 50-, 60- eller 70-åring og møter en nyutdannet lege eller psykolog, er det helt sikkert ikke alle som har den kompetansen som gjør at man kan bli møtt med det utgangspunktet. Det er her politikken er oppe til eksamen – i møte med den enkelte.

Anniken Huitfeldt (A) [11:09:08]: Jeg vil takke for en god debatt. Det viser at det har stor betydning når Stortinget nå får en sånn melding til gjennomgang, og vi har klart å skape god politikk i denne salen.

Jeg vil bare knytte en kommentar til det forsvarsministeren sa om salær – det er jo fordi vi ønsker å videreføre dagens ordning. Dette er veldig spesialisert juss. Det er vanskelig, og i realiteten innebar jo det forsvarsministeren sa fra talerstolen, en svekking av veteranenes rettssikkerhet. Dette er veldig vanskelige saker, og når han nå tar til orde for at man egentlig skulle redusere salærene, vil det innebære at de får svekket sin rettssikkerhet.

Men grunnen til at jeg tok ordet, var det forsvarsministeren sa om pappapermisjonen. Jeg kan altså ikke forstå hvorfor Venstre og Kristelig Folkeparti ikke er med på vårt forslag om å gå i dialog med de tillitsvalgte organisasjoner. Dette er ikke et forslag som kommer fra Befalets Fellesorganisasjon, det kommer ikke fra Offisersforbundet, og nå har jeg i løpet av debatten vært i kontakt med generalsekretærene i SIOPS og NVIO og spurt: Er det riktig, som forsvarsministeren sier, at dette er innspill fra dere? Ingen av generalsekretærene kjenner seg igjen.

Da må jeg nesten spørre: Er det slik at forsvarsministeren feilinformerer Stortinget? Forrige gang jeg spurte om denne saken, fikk jeg beskjed om at jeg misforsto. Nå har jeg åpenbart ikke misforstått. Man skal kunne kjøpe ut pappapermen. Og så sier han i replikkordskiftet her at dette har han fått fra veteranorganisasjonene, men ingen av disse veteranorganisasjonene kjenner seg igjen.

Da blir det enda mer uforståelig hvorfor regjeringspartiene ikke kan stemme for vårt forslag om å gå i dialog med de tillitsvalgte organisasjoner. Man kan si at det er frivillig, men med den hverdagen norske soldater har, hvor man ofte er ute og ofte i internasjonale operasjoner, vil det svekke mange soldatpappaers rettigheter. Det synes jeg er galt; det er i strid med god familiepolitikk. Pappapermen er jo nettopp en rettighet for mange av de pappaene som står i en vanskelig jobb, slik at de får ivaretatt sine rettigheter.

Jeg synes det er alvorlig at forsvarsministeren trekker fram to veteranorganisasjoner og sier at dette er innspill fra dem, når det i realiteten ikke er innspill fra noen av disse organisasjonene.

Silje Hjemdal (FrP) [11:11:48]: Litt heseblesende, men dette er en veldig viktig sak for meg, så jeg var nødt til å ta ordet.

I år er det 75 år siden freden kom til Norge. Det var etter fem lange år med krig og okkupasjon, noe som gjerne kan føles fjernt i dag, men som understreker nettopp viktigheten av å ta vare på dem som er ute og forsvarer vår frihet.

Fremskrittspartiet har lenge interessert seg for veteranene og ikke minst deres pårørende. Da jeg var byråd i Bergen, hadde jeg ansvaret for kommunens veteransatsing, og det er et engasjement jeg har tatt med meg hit til Stortinget. Gjennom mine møter med veteraner og de ulike organisasjonene vet jeg hva det betyr at man får den anerkjennelsen man har krav på. Og så vet man at det er mange veteraner som ikke har kommet helt hjem. Det kan være fysiske eller psykiske skader, og de kan dukke opp etter mange år. Dette er menn og kvinner som vi sender ut med det norske flagget på brystet. De

gjør en innsats for Norge, de gjør en innsats for verden. Vi vet at når de kommer hjem, er det mange som får tøffe hverdager, og da har vi et særskilt ansvar for å følge dem opp når de kommer hjem, og ikke minst å gi dem riktig informasjon.

Et av mine sterkeste møter med veteranene var kanskje på veterandagen i Trondheim for fem år siden. Her møtte jeg mennesker som var utrolig stolte over sitt bidrag, sin innsats, men som dessverre også hadde kjent på følelsen av å føle seg glemt og sviktet av systemet. Det er ikke holdbart. Vi vet at mange veteraner faktisk har måttet kjempe lenge, ofte alene, for å få den anerkjennelsen og støtten som de hadde krav på. Heldigvis er vi kommet litt lenger i dag.

Det har skjedd en del de siste årene, men jeg er veldig glad for at vi har disse to sakene til behandling i dag, og som familierpolitiker synes jeg også det er verdt å trekke fram at man nå har et enda større fokus på dem rundt, nemlig familien, og ikke minst barna.

På denne dagen vil jeg også understreke viktigheten av at våre lokale folkevalgte er sitt ansvar bevisst. Våre veteraner bor ute i kommunene. Deres veteranplaner må belyse hvordan man best mulig kan hedre, ivareta og nyttiggjøre seg av soldater som har tjenestegjort i internasjonale operasjoner.

Og sist, men ikke minst, vil jeg takke alle som har sendt innspill i saken.

Statsråd Frank Bakke-Jensen [11:15:04]: Jeg har noen punkter på tampen.

Når det gjelder det med salær til advokater: Vi har mange erstatningsordninger i Norge der man bruker offentlige salærsatser, og jeg mener jo at det ikke er en svekkelse av rettssikkerheten til veteranene hvis man skal inn på en likeordning.

Til objektiv behandling: Det leter vi jo etter også når vi flytter ankebehandlingen fra Forsvarsdepartementet over til det sivilrettslige. Dette handler jo om en likebehandling og en behandling som følger den andre jussen og praksisen vi har på området. Derfor mener jeg at det er et godt tegn.

Når det gjelder veteranorganisasjonene: Nei, NVIO og SIOPS, de jobber mye med medlemmer som har vært ute, og som ikke er tjenestegjørende lenger. Det er en som heter Veteran møter Veteran, og som i stor grad organiserer stadig tjenestegjørende personell. De har det innspillet om foreldrepermisjon.

Så synes jeg at i en så alvorlig sak bør vi kanskje holde oss unna en mistenkeliggjøring av at jeg står og finner på innspill. Jeg tenker kanskje at denne salen bør klare seg uten sånt.

Så vil jeg avslutningsvis si: Kikk litt rundt på alt det som har skjedd disse årene. Vi har en god veteranpoli-

tikk på dette området nå, som vi også tar videre. Det skjer ting regionalt: Fylkesmannen er engasjert i veteransakene ute, og flere og flere kommuner lager nå veteranplaner og veteranstrategier. Det har skjedd masse på de årene vi har jobbet med dette politiske området, og det tror jeg også vi skal være litt takknemlig for. Så skal vi ta opp de humpene og de problemene som kommer underveis.

Til det med erstatning: Ja, jeg mener at den arbeidsgruppen som var satt ned, og som tok en gjennomgang av dette, har gjort et viktig arbeid, og vi følger opp anbefalingene fra dem, til beste for veteraner også i framtida.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sakene nr. 1 og 2.

Sak nr. 3 [11:17:04]

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentant Une Bastholm om å opprette en stortingsoppnevnt granskningskommisjon for å granske Equinors utenlandsinvesteringer og eierstyringen av Equinor (Innst. 397 S (2019–2020), jf. Dokument 8:111 S (2019–2020))

Presidenten: Etter ønske fra kontroll- og konstitusjonskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

Dag Terje Andersen (A) [11:17:56] (komiteens leder og ordfører for saken): Som presidenten refererte, har vi til behandling et Dokument 8-forslag om å opprette en parlamentarisk granskingskommisjon. Bakgrunnen for det er både de opplysningene som har kommet fram om store tap for Equinor i USA, og påstander om sløsing med midler og en litt ekstravagant måte å bruke pengene på, noe som det er god grunn til – og helt nødvendig – å stille spørsmål om.

Men så er det altså foreslått å ha en parlamentarisk granskingskommisjon. Bare for oversiktens skyld: Siden 1985, altså de siste 35 år, har Stortinget opprettet sju parlamentariske granskingskommisjoner. Den siste, om fornorskingspolitikk og urett overfor samer, kvener og norskfinner, er fremdeles i arbeid, altså seks avsluttede. I vår periode som kontroll- og konstitusjonskomité har vi behandlet én granskingsrapport, fra Scandinavian Star-kommisjonen – den ble behandlet her i Stortinget i 2018.

Felles for alle de parlamentariske granskingskommisjonene er at de er store, de er omfattende, og de tar lang tid. Det mest vanlige er at det tar ca. to år fra kommisjonen er nedsatt, til kommisjonen er ferdig med sitt arbeid, og ytterligere tid før den diskuteres her i Stortinget. Det betyr at flertallet i komiteen synes at granskingskommisjon er et lite egnet virkemiddel i denne saken, som jeg akkurat sa er viktig blir belyst.

I tillegg til det kommer at 10. juni i år holdt olje- og energiministeren en redegjørelse her i Stortinget. Stortinget valgte å sende den til aktuell fagkomité, altså energi- og miljøkomiteen. De driver nå og behandler den saken, og så vidt jeg forstår, skal de gjennomføre høring 3. november. Det betyr altså at de gode spørsmål som stilles i Dokument 8-forslaget som forslag til tema for en eventuell granskingskommisjon, vil bli belyst, og statsråden vil bli konfrontert med det i den høringen som skal gjennomføres i Stortinget.

Det er altså alminnelig enighet om at dette er et spørsmål som Stortinget må gå inn i, men at vi gjør det på vanlig kontrollerende måte, og at en parlamentarisk oppnevnt granskingskommisjon ikke er et egnet virkemiddel til å oppnå den kontrollen Stortinget skal drive i denne saken. Det foreslås derfor at forslaget avvises.

Bente Stein Mathisen (H) [11:21:01]: Høyre er med på flertallsinnstillingen i denne saken. Høyre deler forslagsstillers syn på alvoret i saken og mener Stortinget må få klarhet i hvordan dette kunne skje, og hvordan denne ukulturen kunne få utvikle seg.

Vi synes ikke, som tidligere taler sa, at en stortingsoppnevnt granskingskommisjon er veien å gå. Det vil av erfaring komme til å ta veldig lang tid, slik vi har erfart fra tidligere stortingsoppnevnte granskingskommisjoner, som også forrige taler nevnte.

I disse dager har energi- og miljøkomiteen statsrådens redegjørelse som ble gitt til Stortinget 10. juni, til behandling. Det vil gi en rask behandling, og viktige avklaringer og problemstillinger og kritiske spørsmål vil bli tatt opp der. De skal også ha en høring. I tillegg planlegger Riksrevisjonen å legge frem en rapport om saken som en del av Dokument 3:2 i løpet av høsten 2020, og den rapporten vil vi få til behandling i kontroll- og konstitusjonskomiteen.

Solveig Horne (FrP) [11:22:11]: Dette er vel i grunnen en kort stemmeforklaring også fra Fremskrittspartiet, for å understreke at vi ser alvorlig på saken. Det som har kommet fram her, er ting som det er viktig at blir tatt tak i.

I likhet med de foregående talerne mener vi at det viktigste nå er å følge den høringen som energi- og miljøkomiteen har. Så kommer også Riksrevisjonens gransking, og jeg er helt sikker på at kontroll- og konstitu-

sjonskomiteen senere kan få tak i denne saken.

Jeg har også lyst til å takke statsråden for den redegjørelsen hun holdt i juni, som nå blir behandlet. De signalene som energiministeren har kommet med om å ta tak i saken, er også viktige. Derfor kommer Fremskrittspartiet til å støtte det flertallet som foreligger.

Ole André Myhrvold (Sp) [11:23:22]: Det har uten tvil framkommet svært uheldige sider ved Equinors utenlandsinvesteringer, både i USA og i Angola. Dårlig økonomistyring og manglende oppfølging av røde internrevisjonsrapporter har ført til store tap. I Angola har Equinors utbetalinger til sosiale formål, herunder et forsknings- og teknologisenter som ennå ikke er realisert, ført til at kontrollkomiteen fortsatt bør stille kritiske spørsmål. Det er alvorlig i en sak der staten er hovedaksjonær.

Equinor har tapt betydelige beløp etter sin satsing i USA. Investeringer i størrelsesordenen 250 mrd. kr har ført til et framførbart skattemessig underskudd på 200 mrd. kr. Dette reiser spørsmål rundt eierstyringen av selskapet fra delprivatiseringen i 2001 og fram til i dag. Stortinget må få klarhet i hvordan dette kunne skje. Samtidig er det et faktum at et flertall i denne sal delprivatiserte Statoil i 2001, med de konsekvenser det også har for eierstyring og dialog. Staten har ikke andre rettigheter enn andre aksjonærer, heller ikke på informasjonssiden. Det er selskapets styre og ledelse som er ansvarlig for forvaltningen av selskapet, og at det skjer i selskapets og eiernes interesser.

Senterpartiet deler forslagsstillers oppfatning av alvoret i saken. Det er behov for å få klarhet i hva som har skjedd, og for å rydde opp, sånn at vi kan trekke lærdom av det som har skjedd.

Statsråden holdt en grundig redegjørelse i Stortinget 10. juni om saken. Den er nå oversendt energi- og miljøkomiteen for behandling, og komiteen har den saken på sitt bord i disse dager. Vi ser fram til de konklusjoner og svar som kommer der.

Senere i høst vil også kontroll- og konstitusjonskomiteen få en rapport fra Riksrevisjonen om selskapets utenlandsinvesteringer. Den vil kontroll- og konstitusjonskomiteen ta tak i når den foreligger, og det vil også være en god anledning for den helt nødvendige debatten om saken.

Til sammen gir dette en raskere behandling av viktige problemstillinger knyttet til Equinors utenlandsinvesteringer og engasjement. Det gir en bedre mulighet til å få svar på de ubesvarte spørsmål vi måtte ha enn det en stortingsoppnevnt granskningskommisjon kan gi. Senterpartiet kan derfor ikke støtte forslaget som i dag er framsatt av Miljøpartiet De Grønne.

Freddy André Øvstegård (SV) [11:26:11]: Den siste tidens avsløringer om Equinors virksomhet i utlandet viser at her er det behov for et kritisk blikk. I USA har Equinors massive investeringer ført til et skattemessig underskudd på over 200 mrd. kr. Vi har lest om hvordan det har gått ut tusenvis av sjekker i måneden, om manglende økonomistyring og ikke minst om en forretningskultur som vi mildt sagt ikke kjenner oss igjen i her i Norge. Equinor er ikke et hvilket som helst selskap, og derfor blir dette så alvorlig.

Kritiske, såkalt illrøde, rapporter har kommet fra USA og til styret i konsernet over lengre tid. Hvorfor har ikke dette blitt ryddet opp i før? Hva har statens signaler i eierstyringen av Equinor vært? Hva har departementet visst om bl.a. den mildt sagt kritikkverdige økonomistyringen? Det er mange og store spørsmål som vi må stille oss, og SV forfølger denne saken gjennom behandlingen som nå skjer i energi- og miljøkomiteen.

Men så har MDG fremmet et forslag som vi behandler i dag, om at Stortinget skal sette ned en uavhengig og ekstern gransking. Jeg mener det er noen gode grunner til å støtte det. Bare USA-saken er svært omfattende og i sin natur utfordrende for oss å gå i dybden på her i Stortinget. Vi har kunnet lese om f.eks. trailerlass med bilag. Saken er svært alvorlig, går langt tilbake i tid, involverer mange aktører, bl.a. staten som eier i selskapet, men i tillegg ser vi også andre saker om Equinors utenlandsinvesteringer. Kontrollkomiteen er nå i dialog med olje- og energiministeren om Equinors virksomhet i Angola, for å nevne ett eksempel.

Derfor mener vi at det kan være grunn til å få en ekstern og uavhengig gransking av Equinors utenlandsinvesteringer og departementets eierstyring i sin helhet, bl.a. inkludert saken i USA. Det forslaget vi nå behandler, tar til orde for akkurat det. Det vil ikke komme i konflikt med den mer umiddelbare behandlingen som energi- og miljøkomiteen nå er i gang med rundt saken i USA – tvert imot. Vi har før behandlet viktige saker i flere runder – først gjennom behandling i komité i Stortinget, og så har vi behandlet resultatet av en mer nøye, grundig og lengre gransking. Vi skal i gang med akkurat det samme nå i trygdeskandalen f.eks., bare at det var regjeringen som satte ned utvalget i den saken.

På samme måte kan vi få raske svar og avklaringer nå, og så gå i dybden senere, når vi eventuelt skulle fått en rapport fra en slik granskningskommisjon. Det mener jeg at denne saken, som jo omhandler massive verdier og eierstyringen av et ekstremt viktig selskap, hadde hatt godt av. SV har valgt å støtte MDGs representantforslag i innstillingen, og jeg tar nå opp SVs forslag.

Ingjerd Schou hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Da har representanten Freddy André Øvstegård tatt opp det forslaget som Sosialistisk Venstreparti står bak.

Kristoffer Robin Haug (MDG) [11:29:53]: Equinors investeringer i USA er den største industrikatastrofen og den største industrifiaskoen i Norges historie. Etter en rekke avsløringer i Dagens Næringsliv om milliardtapene til Equinor i USA og kritiske interne revisjonsrapporter om den landbaserte virksomheten der, hyret selskapet inn revisorselskapet PwC for å foreta en egen gjennomgåelse av selskapets interne virksomhet og internasjonale virksomhet. Rapporten ble offentliggjort fredag 9. oktober, og funnene i den er så alvorlige at høringen i regi av energi- og miljøkomiteen om Equinors USA-skandale er utsatt og utvidet.

I utgangspunktet ble det åpnet for at statsråder fra 2014 og utover skulle inviteres. Nå vil også tidligere statsråder og styreledere bli invitert. Vi i De Grønne tar det som en erkennelse av vårt anliggende, som bl.a. har vært å få gransket historikken til eierstyringen av det som var Statoil, som nå er Equinor, av skiftende regjeringer de siste 20 årene. Den høringen vil, som tidligere omtalt, bidra til å kaste lys på eierstyringen, dialogen mellom selskapet og departementet som eier. Hva departementet har fått vite, når de har fått informasjonen, og hvilken informasjon som er etterspurt, vil være spørsmål som må besvares.

Det er vel og bra, men vi i De Grønne mener at siden dette dreier seg om å granske forhold hos staten og et statlig majoritetseid selskap gjennom lang tid, trengs det en uavhengig granskningskommisjon med nødvendig faglig kompetanse og integritet som kan granske saken selvstendig og uavhengig av Stortinget og regjeringen.

Vi i De Grønne setter pris på at komiteen deler vårt syn på alvoret i saken og er enig i at Stortinget bør få klarhet i hvordan dette kunne skje, men vi er uenig i forslaget om at en uavhengig gransking kan avvises fordi stortingsoppnevnte granskinger tar tid. For det første er det ingen naturlov at en gransking skal ta lang tid. For det andre er det neppe en verdi i seg selv at en så alvorlig sak skal behandles så raskt som mulig. For det tredje svarer ikke et slikt forslag på behovet for faglig kompetanse og integritet og spesielt selvstendighet og uavhengighet av Stortinget.

Vi i De Grønne mener det er spesielt viktig med uavhengig gransking i en sak som skal granske forhold hos staten og et statlig majoritetseid selskap som har vært styrt av ulike regjeringer fra ulike partier gjennom lang tid. Vi setter derfor stor pris på at SV støtter vårt forslag om en stortingsoppnevnt gransking.

Vi mener at et tydelig mandat til en granskningskommisjon med spesielt egnet faglig kompetanse vil ha en helt annen kapasitet til å undersøke forholdene enn det Riksrevisjonen vil ha i forbindelse med sin årlige kontroll med forvaltningen av statlige selskaper. Samtidig er det positivt at Riksrevisjonen i juni varslet at de i høst vil legge fram funn og anbefalinger basert på en undersøkelse av eierdialogen med Equinor og hvordan Olje- og energidepartementet har styrt selskapet. Vi forventer at både den utsatte høringen og Riksrevisjonens rapport vil gi flere svar og anbefalinger.

Et konkret eksempel på hva vi ønsker mer informasjon om, er eierstyringen. I en konfidensiell rapport fra 2014 der konsultentselskapet THEMA Consulting evaluerte Olje- og energidepartementets utøvelse av eierrollen, står det – og jeg siterer:

Staten, ved OED, oppfattes som en påfallende usynlig eier, gitt størrelsen på statens eierpost. I verste fall kan det bidra til en viss form for mistenksomhet om at det foregår noe i lukkede rom som ikke markedet er kjent med.

Hvis det etter høringen og Riksrevisjonens rapport fortsatt er ubesvarte spørsmål eller tvil om kvaliteten på eierstyringen, bør spørsmålet om en uavhengig gransking diskuteres på nytt.

Statsråd Tina Bru [11:33:55]: Den 10. juni ga jeg en redegjørelse for Stortinget om Equinors virksomhet i USA og statens eieroppfølging. Redegjørelsen behandles nå i energi- og miljøkomiteen. Jeg er også kjent med at komiteen planlegger en videokonferansehøring i saken, og jeg vil stille der.

Videre gjennomfører Riksrevisjonen en undersøkelse av departementets oppfølging av Equinors utenlandsinvesteringer. Departementet har fått opplyst at Riksrevisjonen planlegger å legge fram denne rapporten i desember i år.

Som det fremgår av mitt brev til kontroll- og konstitusjonskomiteen av 15. juni 2020, er det min vurdering at det ikke er formålstjenlig med en stortingsoppnevnt kommisjon, slik representanten Bastholm og MDG foreslår. Komiteens flertall anbefaler også i innstillingen at det ikke nedsettes en slik kommisjon. De undersøkelsene som jeg har nevnt ovenfor, gir etter min vurdering Stortinget et godt grunnlag for å behandle denne saken.

Jeg vil videre vise til at Equinors styre i juni nedsatte et utvalg ledet av en statsautorisert revisor fra selskapet PwC for en gjennomgang av selskapets virksomhet i USA. Formålet med gjennomgangen er å sikre læring for selskapets fremtidige forretningsmessige beslutninger og virksomhet. Rapporten ble offentlig tilgjengelig sist fredag.

Rapporten tar opp og belyser flere forhold som representanten Bastholm har pekt på i sitt forslag. Rap-

porten gir en grundig gjennomgang av Equinors landbaserte virksomhet i USA. Innholdet i rapporten er alvorlig, og det peker på flere kritikkverdige forhold.

Selskapets investeringer i USA har ført til store tap, og det har vært store utfordringer med den interne kontrollen. Rapporten tegner et bilde av at Equinor undervurderte oppgaven de tok på seg. De overvurderte sin egne evner, tok for høy risiko og reagerte for sent med å ta tak i problemene. Det er alvorlig hvordan vekst gikk på bekostning av verdiskaping og kontroll, og hvordan kompleksiteten i å drive virksomhet i USA ble undervurdert.

Som største eier i Equinor er jeg opptatt av hvordan selskapet forvalter de store verdiene på beste måte i all virksomhet selskapet driver med, enten det dreier seg om olje og gass, fornybar energi eller annen virksomhet, både i Norge og internasjonalt.

I eierdialogen har jeg vært opptatt av Equinors internasjonale virksomhet generelt og landvirksomheten i USA spesielt. Jeg har rettet kritikk mot selskapet for ikke å ha vist større åpenhet, orientert om de store problemene som kom frem i interne revisjonsrapporter, og som ble bekreftet i utvalgets rapport. Rapporten slår også fast at det er iverksatt omfattende tiltak, og at internkontrollen er betraktelig forbedret. Jeg registrerer også at det gjenstår forbedringsarbeid.

Avslutningsvis vil jeg understreke at jeg har vært svært tydelig overfor selskapets styre og ledelse på at jeg forventer at de gjør det de kan for å unngå en liknende situasjon i fremtiden, som det som har vært tilfellet for landinvesteringene i USA.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Kristoffer Robin Haug (MDG) [11:37:05]: Vi setter pris på å høre at statsråden har en tydelig tone overfor selskapene. Men de fleste investeringene Equinor gjorde i USA, krevde jo en historisk høy oljepris for å bli lønnsomme. Equinor har ikke bare tapt enorme verdier som er eid av det norske folk, de har også gjort Equinor og dermed Norge til en slags pioner i utviklingen av noen av verdens aller mest forurensende energiresurser. Etter at Tyskland aktivt tok ledelsen som foregangsnasjon innen solenergi, valgte Equinor, på vegne av det norske folk, å bli et foregangsselskap innen spesielt klima- og miljøskadelig energi, som tjæresand og skifergass. Det er dobbelt risikabelt for norske statseide selskaper å ta både en enorm miljø- og klimarisiko og samtidig en enorm finansiell risiko, slik Equinor har gjort i denne saken.

Mitt spørsmål er: Hva vil regjeringen foreta seg for å unngå at Equinor og norske statseide selskaper generelt fortsetter å gamble med våre barns framtid og fellesskapets midler?

Statsråd Tina Bru [11:38:01]: Slik eierstyringen fungerer, er det selskapet og styret som tar forretningsmessige beslutninger, f.eks. innenfor hva man skal investere i, og hva slags strategi man skal legge til grunn.

Når det gjelder de store tapene i USA, er det selvfølgelig alvorlig. Equinor var heller ikke det eneste selskapet som la høye oljepriser til grunn, og derfor tapte penger da oljeprisen falt i 2014. Men til syvende og sist er det fortsatt slik at det er selskapet og styret som må stå for de vurderingene.

Dag Terje Andersen (A) [11:38:38]: Jeg vil spørre statsråden litt om styringen framover, for samtidig som vi behandler denne saken i dag – og den behandles også i energi- og miljøkomiteen – har vi i kontrollkomiteen en spørsmålsrunde med statsråden.

Det som er felles for de svarene vi får, er at det er en veldig lang, formell harang om hvordan styringen skal foregå i deleide selskaper – selvfølgeligheter. Men det er sånn at en ryddig form for styring både kan innebære at statsråden i forbindelse med valg av styre, sammensetting av styre, kan påvirke selskapet – det er en ryddig måte å gjøre det på – og statsråden kan ta det opp på generalforsamling og selvfølgelig i eiersamtaler. I de svar vi får, ser det ut som om statsråden heller bruker ryddig styring til å framstille det som at det ikke skal være noen styring. Da blir jeg bekymret, når vi ser de hendelsene vi har sett i Equinor.

Derfor er spørsmålet mitt: Mener statsråden at det å bruke styresammensetting, generalforsamling og eiersamtaler er relevant og ikke i strid med god eierskapsstyring?

Statsråd Tina Bru [11:39:50]: Man kan gjerne kalle det selvfølgeligheter, men i så fall er det selvfølgeligheter fordi det er prinsipper som er slått fast i eierskapsmeldinger vedtatt i Stortinget over lang tid, og som Arbeiderpartiet også er helt enig i.

Så vil jeg også si at jeg ikke er enig i at vi ikke har en god eierstyring av Equinor. Tvert om – vi har hatt god dialog med Equinor om nedskrivningene i USA helt siden de ble kjent, da dette skjedde. Jeg har stilt særlige spørsmål om dette i min oppfølging av selskapet. Jeg har rettet kritikk mot dem der det har hørt hjemme. Jeg har i tillegg sagt at jeg mener de burde vært mer åpne, også i møter med oss, om det som har skjedd i USA, ikke minst det som omhandler svikt i internkontroll. Men allikevel, at det er en selvfølgelighet å skulle påpeke f.eks. at vi ikke skulle ha hatt tilgang til interne, røde rapporter i Equinor – det er jo ikke en selvfølgelighet, det er noe som følger av de prinsippene som både jeg og det partiet som representanten representerer, er enig i.

Dag Terje Andersen (A) [11:40:47]: Siden hun drar inn Arbeiderpartiet, kan jeg fortelle statsråden at jeg var statsråd da den første eierskapsmeldinga ble lagt fram – jeg kjenner eierskapsprinsippene. Den ble lagt fram på børsen nettopp på grunn av at vi skulle være ryddige, men tydelige i eierskap, og at de tydelige forventningene i eierskapet aktivt skal følges opp.

Det er da jeg blir bekymret, når det i den saken kontrollkomiteen nå har til behandling, går fram at politisk ledelse ikke har fulgt opp temaet med Angola gjennom hele 2019, og heller ikke i 2020, før vi begynte å stille våre spørsmål.

Det er bakgrunnen for at jeg spør: Er statsråden enig i både at en kan bruke påvirkning i sammensetting av styret, på demokratisk vis og i full åpenhet, at en kan bruke generalforsamlingen selv til å konfrontere ledelsen i selskapet, og at en også gjennom eiersamtaler aktivt kan følge opp den politikken som et enstemmig storting har sagt skal gjelde for et delvis statseid selskap?

Statsråd Tina Bru [11:41:44]: Ja, jeg er enig i det, for det er også det vi gjør. Vi har en aktiv eieroppfølging av dette selskapet. Vi diskuterer disse tingene. Vi har diskutert Angola ved flere tilfeller etter forrige gang det var kontakt mellom Olje- og energidepartementet og kontroll- og konstitusjonskomiteen om det spørsmålet. Grunnen til at det ikke var satt på dagsordenen i 2019, var at det ikke var noen ny utvikling i saken. Men det har vært oppe igjen nå, i påfølgende møter, i min tid som statsråd. Så vi har en aktiv eierstyring, men vi følger også de prinsippene som er vedtatt av et storting, et bredt flertall, i flere runder, over lengre tid.

Presidenten: Replikordskiftet er over.

Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 3.

Sak nr. 4 [11:42:31]

Interpellasjon fra representanten Trine Skei Grande til forsknings- og høyere utdanningsministeren:

«På bakgrunn av blant annet Meld. St. 18 (2014–2015) og Meld. St. 16 (2016–2017) tok Kunsthøgskolen i Oslo fatt på en omorganiseringsprosess med vekt på en klarere akademisk tilnærming i deler av studietilbudet ved skolen. Omorganiseringen er et viktig ledd i å få frem talentene og åpne opp for fri og kreativ tenkning. I sommer har jeg med bekymring fulgt debatten om ideologisering av innholdet i deler av høgskolens tilbud. En del av skolens elever føler seg utstøtt, og en tidligere rektor har uttalt seg kritisk til utviklingen. På bakgrunn av den omfattende omorganiseringen høgskolen har gått igjennom, og det som fortsatt gjenstår, og den pågående debatten, bør omorganiseringen evalueres. Vil statsråden ta initiativet til en evaluering av omorganiseringen av

Kunsthøgskolen i Oslo så langt, for å sikre at institusjonen styrkes som en arena for fri tenkning, faglig grundighet og utdanning av morgendagens kunstnere»?

Trine Skei Grande (V) [11:44:05]: Det er nesten fristende å si: Ja, statsråd, dette blir mellom meg og deg. Det er tydelig at interessen for kunstutdanningene i Norge er veldig lav. Jeg synes likevel dette er viktig.

Kunstens rolle i et samfunn er å være ytringer som både er samfunnsendrende og skaper debatt. Derfor vedtok man enstemmig i denne salen at utgangspunktet for kulturpolitikk handler om å regulere ytringer. I Norge er ytringer regulert gjennom Grunnloven, med et sterkt vern om ytringsfriheten. Men det er ikke bare et vern om ytringsfriheten; det er også et pålegg for staten om å bygge infrastruktur for at ytringsfriheten skal finne sted. Kulturpolitikken har sin base i infrastruktur for ytringsfrihet. Derfor er det en stats rolle å legge til rette for en kultur- og kunstpolitikk som gjør at ytringene kommer til orde.

Da er det også vår rolle å legge til rette for en god kunstutdanning. Kunstutdanninger har vi hatt i tusenvis av år, men det har vært mer fagutdanning enn det har vært akademisk utdanning. Det har vært mesteren som har lært opp sine svenner innenfor alle de kunststartene vi tradisjonelt har hatt. Fortsatt tror jeg nok at det er mange kunstnere som i dag velger sin utdanning ut fra hvilken mester de skal følge. Man velger – mer enn i veldig mange andre fag – institusjon ut fra professoratens sammensetning. Man kan velge å ta utdannelsen i Norge fordi man har professorer ved norske institusjoner man har stor respekt for og lyst til å lære av, eller man kan velge å ta utdanningen i andre land, fordi man har andre mestere man har lyst til å følge.

For ti år siden slo vi sammen kunstutdanningene i Norge til én kunsthøgskole. Tankegangen bak det handlet både om å øke fagligheten og om å ha en vridning fra en mester-tankegang til en mer akademisk tankegang også knyttet til kunstutdanningene. For meg, som var med på den prosessen, handlet det også om statusen til kunstutdanningene. For å øke statusen til kunstutdanningene koblet man dem opp mot forskning, doktorgradsløp og muligheten for å gå i dybden på fag på en helt annen måte enn man hadde gjort med den gamle mester-tankegangen man hadde hatt i tusenvis av år.

Ettersom det er bare meg og statsråden som er her, kan jeg jo røpe det: Mens Høyre i regjering nok var veldig for denne sammenslåingen, var Venstres baby i det prosjektet å ha doktorgradsprogram. Det ga sammenslåingen mening fordi det var med på å øke det akademiske grunnlaget for hele den prosessen.

Det har vært debatt rundt skolen den siste tida. Jeg mener ikke at det er politikernes rolle å gå inn og vurde-

re i slike faglige debatter. Jeg vil ta klar avstand fra at vi skal gjøre det. Det som bekymrer meg, når man har én stor kunstinstitusjon som skal stå for basisen i opplæringen av kunstnere i Norge i dag, og man har vår argumentasjon knyttet til kunst som ytringer, er at det blir oppfattet og sagt at man ikke gir rom for ytringer i det læringsmiljøet som er der nå. Det skaper bekymring. Det skaper i hvert fall en bekymring hos meg.

Jeg mener først og fremst at kunsten alltid skal være med på å skape debatt, men det er hovedsakelig i debatten mellom borgere og kunsten – hvis man har en misjon som kunstner, og har noe man ønsker å endre. Mange av de målsettingene som i dag diskuteres på Kunsthøgskolen, er målsettinger jeg deler veldig sterkt. Det handler om kampen mot rasisme i samfunnet, det handler om kampen for likestilling, og det handler om å få bort mange av de gamle holdningene vi finner i oss alle. Det er det viktig å jobbe med, men det må kunne skje i en debattkultur som er åpen for ulike meninger. Hvis man drives av det som kunstner, at det er disse tingene man ønsker å stille spørsmål om i samfunnet vårt i dag, og det er disse holdningene i oss som man vil utfordre hver eneste dag, håper jeg det er kunstens møte med borgerne som skal skape den debatten – ikke først og fremst det å nekte andre kunstnere, som ikke har det perspektivet man sjøl har, å uttrykke seg gjennom sin kunst.

Den debatten har åpnet for at vi som er politikere, og som er ansvarlige for den sammenslåingsprosessen og for skiftet mot et mer akademisk utdanningsløp innenfor kunsten, nå kanskje bør ta en fot i bakken og se om vi må evaluere hvordan sammenslåingsprosessen gikk, hvordan doktorgradsprogrammene fungerer, og hva som bør være det neste skrittet for kunstutdanningene våre framover.

Kunstutdanningene er ikke bare knyttet til Kunsthøgskolen, men også til mange andre kunstinstitusjoner rundt omkring i Norge som utdanner folk i ulike kunstmiljø. Hvis man skal definere kunst litt bredere, gjelder det også arkitektur f.eks. Man trenger ikke å definere kunst bredt i det hele tatt for også å kunne definere musikkutdanningene som en viktig del av kunstutdanningene i Norge i dag.

Jeg hadde også syntes det hadde vært interessant om man så bredere på hvordan vi bidrar med disse kreative næringene, og hvordan vi utdanner derfra og inn i samfunnet i framtida. Vi vet nemlig at kunst og kultur og disse kompetanseområdene kommer til å bli viktigere og viktigere, fordi de kreative endringsprosessene i et samfunn som endrer seg forttere og forttere, kommer til å bli viktigere og viktigere. Å ha kompetanse på kreative endringsprosesser, å ha kompetanse på å utfordre gitte sannheter og finne andre måter å tenke endringsproses-

ser på, kommer til å være viktig i samfunnet vårt framover.

Brytningen mellom f.eks. design og kommunikasjon kommer til å bli viktigere og viktigere framover. Vi ser også brytninger mellom de ulike samfunnsrollene, f.eks. gaming-miljøet opp mot kunnskapsmiljøet, og hvordan design kommer opp mot det å nå fram med digitale virkemidler, f.eks. Disse brytningene kommer til å bli viktigere og viktigere.

Jeg håper at vi kan få en gjennomgang som både evaluerer doktorgradsprogrammene og deres organisatoriske plassering i forskningsstrukturen vår, som vi har gjort bare én gang før – rett etter at de ble innført – og se på hvordan kunstutdanningene skal sikre den bredden som er viktig for at Norge skal kunne utvikle og få gode kunstnere framover som kan være med og påvirke den offentlige debatten. Da hadde vi også fått en faglig vurdering av om vi klarer å holde en bredde i institusjonene og klarer å ha en offentlig diskurs der ytringsfriheten blir satt først i tankegangen om den kunstneriske diskursen.

Jeg prøver ikke å si at politikere skal ta standpunkt i akademiske diskurser i kunstutdanningene våre, men jeg syns det er vår oppgave, når det stilles spørsmål om ytringsfriheten blir ivaretatt på et av feltene hvor ytringsfriheten er så viktig for å utvikle god kunst og kultur for samfunnet og borgerne, og for å utvikle samfunnet med den kunsten og kulturen, å si at nå er det kanskje på tide å ta en fot i bakken og foreta en evaluering av de kunstutdanningene.

Statsråd Henrik Asheim [11:53:10]: Jeg vil benytte sjansen til først å takke representanten Trine Skei Grande for å løfte denne interpellasjonen. Det er en viktig diskusjon, som jeg mener absolutt hører hjemme også på Stortingets talerstol.

Sommerens debatt ved Kunsthøgskolen i Oslo har ikke gått ubemerket hen. Flere studenter har gjennom åpne brev og påfølgende opprop tatt til orde for at Kunsthøgskolen må ta tydeligere ansvar for bekjempelse av rasisme. Debatten ble utløst av reaksjoner på et kunstverk i skolens fellesareal og fulgt opp av et opprop med tiltak for å gjøre skolen mer inkluderende. Tiltakene har vakt både begeistring og bestyrrelse.

Jeg er enig med representanten Skei Grande i at Kunsthøgskolen i Oslo skal være en arena for fri tenkning, faglig grundighet og utdanning av morgendagens kunstnere. Det skal ikke være slik at studenter ved Kunsthøgskolen blir utstøtt i sitt studiemiljø. Det mener jeg for øvrig må gjelde ved alle andre institusjoner også.

Som representanten kjenner til, er debatten ved Kunsthøgskolen også en del av en pågående debatt om politivold og rasisme i USA, med forgreininger til en annen debatt, om inkludering og minoriteters perspek-

tiver generelt. Jeg synes denne debatten er viktig, og vi har utfordringer også her i Norge.

En viktig forutsetning for samfunnsmessige fremskritt er fri debatt og toleranse for ulike synspunkter. Toleranse er krevende fordi det innebærer at vi faktisk må ha overbærenhet med ulike ståsteder. Her har våre høyere utdanningsinstitusjoner et særskilt ansvar og noen klare standarder å leve opp til. Debatter i akademia skal være redelige og etterrettelige, og det må arbeides for et ordskifte der alle kan delta. Det er ulike syn på kunst, litteratur, teater og dans. Det er ulike syn på hva som er rasisme, og hva som er gode tiltak for økt inkludering. Dette er ting som bør kunne debatteres saklig ved alle utdanningsinstitusjoner og ikke minst i samfunnet generelt.

Samtidig ønsker jeg mer saklig debatt om innholdet i ulike studietilbud. Som forsknings- og høyere utdanningsminister er jeg opptatt av å sikre landets studenter solide utdanninger på høyt internasjonalt nivå. Dette er tydelig hjemlet i universitets- og høyskoleloven, og debatt og meningsbrytning er en viktig del av dette bildet.

Høy kvalitet i utdanning, forskning og kunstnerisk utviklingsarbeid har, som representanten vet, ligget til grunn for denne regjeringens satsing på høyere utdanning. I stortingsmeldingene «Konsentrasjon for kvalitet» og «Kultur for kvalitet i høyere utdanning» redegjøres det grundig for regjeringens politikk når det kommer til både institusjonsstruktur og utdanningskvalitet. Universiteter og høyskoler skal fremme og verne akademisk frihet og sikre at virksomheten utøves i overensstemmelse med anerkjente vitenskapelige, kunstfaglige, pedagogiske og etiske prinsipper.

Slik jeg ser det, er det to ting som kan true akademia. Det ene er innstramming i ytringsfriheten og ikke tillate at andre ytrer ting vi ikke liker. Det andre er sterkere styring fra politikere av hva som skal være innhold og pensum i utdanningene, og hva som skal forskes på. Representanten Skei Grande påpeker helt riktig at det ikke er hennes mål å politisk styre dette. Det har jeg heller aldri mistenkt representanten for. Men da denne saken og denne interpellasjonen ble kjent, kan jeg fortelle at jeg fikk mange henvendelser med ønske om at jeg skulle gå inn og styre pensum og innhold i høyere utdanning.

Når diskusjoner om innhold og pensum dukker opp, blir politikere ofte nettopp etterlyst til å styre mer og ta stilling til hvilket pensum som er godkjent eller ikke. Da åpner vi en helt ny dør og en måte å styre akademia på som de gjør i land vi ikke liker å sammenligne oss med, sågar land vi tidligere likte å sammenligne oss med, men ikke så mye lenger.

For å svare på representanten Skei Grandes spørsmål: Jeg kommer ikke til å gjennomføre en egen evalue-

ring av hvordan Kunsthøgskolen i Oslo organiserer egen virksomhet. Universitets- og høyskoleloven sier eksplisitt om styrets ansvar:

«Styret selv fastsetter virksomhetens interne organisering på alle nivåer.»

Kunsthøgskolens faglige virksomhet har siden 2011 vært organisert i seks avdelinger. Etter et langt og solid kvalitetsarbeid ble skolen i 2018 akkreditert som vitenskapelig høyskole. Rektoratet ble styrket med en prorektorstilling for forskning, og det ble etablert et administrativt forskningsteam for å støtte ledelsen. Styret vedtok en omorganisering av fellesadministrasjonen i desember 2017. Denne omorganiseringen skal etter planen evalueres neste høst.

Jeg ser imidlertid ikke at denne omorganiseringen har hatt betydning for institusjonens arbeid for å få frem talenter og for fri og kreativ tenkning. NOKUTs studiebarometer for 2019 viser at studentene ved Kunsthøgskolen i Oslo i stor grad er ganske tilfredse med studieprogrammene de går på. Kunsthøgskolen har i tillegg inngått samarbeid med flere institusjoner nasjonalt om et redelighetsutvalg som skal bidra til økt oppmerksomhet på forskningsetikk ved institusjonen. Institusjonen plikter også å ha et kvalitetssikringssystem for å sikre og videreutvikle kvaliteten i utdanningene. Studentene har en viktig stemme inn i dette kontinuerlige kvalitetsarbeidet. NOKUT fører jevnlig tilsyn og gjennomfører årlige undersøkelser for å innhente studentenes syn på utdanningene de er tatt opp på. Neste tilsyn ved Kunsthøgskolen er våren 2021. Jeg mener at vi har et solid, troverdig og forutsigbart system for å sikre at våre utdanningsinstitusjoner tilbyr utdanninger av høy kvalitet.

Avslutningsvis vil jeg si at jeg er sikker på at Kunsthøgskolen i Oslo vil ta tak i egne utfordringer og arbeide for et debattklima som er inkluderende, enten man er minoritet eller majoritet i kapasitet av sin bakgrunn, sin orientering eller sin mening. En ledende kunsthøgskole er avhengig av stor takhøyde for å kunne debattere kunst og samtid. Stor takhøyde vil gjøre Kunsthøgskolen til en enda bedre skole og et enda mer spennende sted å være.

Det er viktig å si at vi er langt fra de såkalte «cancel culture»-tilstandene i USA og andre steder i verden. Målet må være å ikke havne der i fremtiden, og da er det viktig at debatter som dette løftes på Stortinget, i akademia og i samfunnet generelt.

Trine Skei Grande (V) [12:00:36]: Jeg hadde ikke ventet at statsråd Asheim skulle være som Gudmund Hernes, som opprettet egne professorater på Kunsthøgskolen for å ivareta den kunsten han var opptatt av. Det håper jeg ikke vi kommer tilbake til.

Men jeg har lyst til å følge opp med to spørsmål i forbindelse med at statsråden i det hele tatt avviste en egen

evaluering. Punkt 1: Hva skjer hvis de nye elevundersøkelsene viser at elever ikke bare gjennom media, men også gjennom de mer objektive kriteriene vi bruker for elevtilbakemeldinger, sier at ytringsfriheten begrenses i en så viktig institusjon som Kunsthøgskolen er i det norske samfunnet? Punkt 2: Da forskningsprogrammene ble gjennomført, ble de evaluert etter to år – ut fra mitt minne. Hadde det ikke vært på tide å ha en ny evaluering av de akademiske løpene, for det var litt nybrottsarbeid i Norge da vi også sa at det var mulig å lage doktorgradsløp innenfor kunstsektoren? Jeg syntes det var et veldig viktig grep, men det kunne gitt oss nå, etter ti år, en anledning til å se også på det, og vi kunne gjerne ha fått noen internasjonale blikk, fått noen internasjonale forskere til å se på disse doktorgradsløpene.

Statsråd Henrik Asheim [12:02:27]: Spørsmålet fra representanten Skei Grande var hva vi gjør hvis det viser seg gjennom studentundersøkelsen, som vi helt riktig gjennomfører, at ytringsfriheten er truet. Derfor er det viktig for meg å si – og jeg sa litt i innlegget mitt om hva som har blitt gjort – at det har blitt gjort langt mer enn som så.

Kunsthøgskolen har oversendt en styregodkjent redegjørelse til Kunnskapsdepartementet som bakgrunnsinformasjon og med status for hvordan denne situasjonen er på Kunsthøgskolen. Der redegjør de for hvordan de ivaretar den kunstneriske og akademiske friheten, hvordan man styrker kunstnerisk utviklingsarbeid og forskning, og at man har satt i gang et arbeid med mangfold og inkludering ved Kunsthøgskolen. Vi har vært i dialog med Kunsthøgskolen, og de har meldt tilbake at de er i gang med å følge opp dette og også har satt i verk konkrete tiltak.

Derfor er det slik at når vi skal diskutere denne saken og eventuelt vurdere en evaluering, vil ikke jeg avvise det for all fremtid, men jeg mener nå å ha redegjort også for de tingene som skal gjøres i innværende studieår, altså denne høsten og denne våren, i tillegg til de tilbakemeldinger vi har fått fra Kunsthøgskolen. Jeg er foreløpig, som ansvarlig statsråd, tilfreds med de svarene. Så vil vi naturligvis måtte følge særlig tilbakemeldinger fra studentene, som representanten Skei Grande løfter: Hvis de opplever at det ikke er nok takhøyde også i fremtiden for å ta disse viktige debattene, er vi nødt til å ha en ny vurdering av hva vi kan gjøre. Men akkurat nå er jeg mest opptatt av å følge opp de vedtak som er gjort, og de evalueringer som skal gjennomføres, og så får vi følge utviklingen fremover.

Presidenten: Da er interpellasjonsdebatten avsluttet. Dermed er dagens kart ferdigdebattert. Stortinget tar nå pause, og i samsvar med den annonserte dagsordenen vil det bli votering kl. 14.

Stortinget tok pause i forhandlingene kl. 12.04.

Stortinget gjenopptok forhandlingene kl. 14.

President: Morten Wold

Votering

Presidenten: Stortinget er klar til å gå til votering.

Før voteringen starter, vil presidenten gi Hårek Elvenes ordet til en stemmeforklaring vedrørende sak nr. 1.

Hårek Elvenes (H) [14:01:21]: Det gjelder forslag nr. 3 i innstillingen, side 8. Det forslaget vil Venstre, Kristelig Folkeparti, Fremskrittspartiet og Høyre stemme for.

Presidenten: Det er notert.

Votering i sak nr. 1, debattert 15. oktober 2020

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Også vi når det blir krevet – Veteraner i vår tid (Innst. 20 S (2020–2021), jf. Meld. St. 15 (2019–2020))

Presidenten: Under debatten er det satt frem i alt tre forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Anniken Huitfeldt på vegne av Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslagene nr. 2 og 3, fra Anniken Huitfeldt på vegne av Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti

Det votes over forslag nr. 2, fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en ny handlingsplan for ivaretagelse av personell før, under og etter utenlandstjeneste. Planen skal bidra til å klargjøre hvilke tiltak fra regjeringens handlingsplan (2011) og oppfølgingsplan (2014) som skal videreføres. Videre skal planen inneholde konkrete mål, delmål og tiltak for de tre prioriterte politikkområdene som er fremlagt i meldingen: (1) ivaretagelse av personellens barn og familier, (2) videreutvikling av kompetanse og samhandling i det sivile hjelpeapparatet og (3) forskning. I tillegg skal planen konkretisere mål, delmål og tiltak for et fjerde område: (4) åpenhet og kultur rundt psykisk helse i Forsvaret.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet tilslutning til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 52 mot 33 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 14.02.07)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 1, fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen om gå i dialog med Forsvaret, arbeidstakerorganisasjonene og veteranorganisasjonene for å sikre muligheten til likestilt foreldrepermisjon og økonomisk stabilitet for familiene til forsvarspersonell på utenlandsoppdrag.»
Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 45 mot 41 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 14.02.27)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 3, fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem en kartlegging av prioriterte forskningsområder relatert til forsvarspersonell i utenlandstjeneste. Denne skal legge grunnlaget for en strategi for norsk veteranforskning.»
Samtlige øvrige partier har varslet tilslutning til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble enstemmig bifalt.

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

Meld. St. 15 (2019–2020) – Også vi når det blir krevet – Veteraner i vår tid – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 2, debattert 15. oktober 2020

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentant Bjørnar Moxnes om å sikre rettmessig erstatning for norske veteraner med psykiske skader (Innst. 21 S (2020–2021), jf. Dokument 8:101 S (2019–2020))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:**I**

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om at veteraner med krav på erstatning for psykiske belastningsskader fra utenlandsoperasjoner ikke rammes av foreldelse før tidligst 3 år etter vedtak om uføretrygd og innvilget yrkesskade begrunnet i psykisk belastningsskade. Regjeringen bes utforme forslaget slik at endringen gis tilbakevirkende kraft, slik at den også omfatter veteraner skadd før 2010, og slik at veteraner som allerede har blitt nektet erstatning på bakgrunn av foreldelse, får anledning til å søke på nytt.

II

Stortinget ber regjeringen sikre at den ytre tyveårsfristen for foreldelse ikke benyttes for å nekte erstatning til veteraner som ellers oppfyller vilkårene for erstatning.

III

Stortinget ber regjeringen sikre at veteraner kan få ta opp saka si på nytt der vedtak fra Statens pensjonskasse og/eller klagemåten kan være i strid med gjeldende rett.

IV

Stortinget ber regjeringen sikre at dagens ordning for finansiering av juridisk hjelp for veteraner, herunder advokatbistand og reiseutgifter, opprettholdes.

V

Stortinget ber regjeringen sikre at spesialisterklæring om varig psykisk belastningsskade ikke settes til side av Statens pensjonskasse eller erstatningsordningenes klageorgan, uten at erklæringen først sendes tilbake til den aktuelle spesialisten for en kommentar eller tilleggs erklæring. Dersom Statens pensjonskasse eller klageorganet mener at erklæringen fortsatt ikke er tilfredsstillende, må det hentes inn en ny medisinsk vurdering.

Presidenten: Det votes først over I, II og V.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det votes over III.

Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble bifalt med 56 mot 30 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 14.03.27)

Presidenten: Det votes over IV.

Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble bifalt med 56 mot 30 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 14.03.49)

Votering i sak nr. 3, debattert 15. oktober 2020

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentant Une Bastholm om å opprette en stortingsoppnevnt granskningskomisjon for å granske Equinors utenlandsinvesteringer og eierstyringen av Equinor (Innst. 397 S (2019–2020), jf. Dokument 8:111 S (2019–2020))

Presidenten: Under debatten har Freddy André Øvstegård satt frem et forslag på vegne av Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

- «1. Det oppnevnes en granskningskomisjon som skal undersøke Statoil/Equinors tap og forretningsdrift i forbindelse med massive tap på deres utenlandsinvesteringer.
2. Mandatet til granskningskomisjonen som skal undersøke Statoil/Equinors massive tap på deres utenlandsinvesteringer, skal inkludere disse punktene:
 - a. Granske statens eierstyring av Equinor og statens eierdialog med Equinor fra delprivatiseringen av Statoil i 2001 og fram til i dag.
 - b. Granske statens direkte styring av det heleide statsoljeselskapet Statoil (Den norske stats oljeselskap (DNSO)) fram til delprivatiseringen når det gjelder forhold som er relevante for de enorme tapene på investeringene i USA og Canada de siste 20 årene.

c. Avklare relevante problemstillinger som blant annet:

- i. Har de relevante statsråder vært kjent med situasjonen knyttet til Equinors investeringer i USA, og hvilke konsekvenser har det hatt for styringsdialogen som har pågått mellom staten og Equinor rundt disse forholdene?
- ii. Har staten, ledelsen eller styret i Equinor vært kjent med interne revisorrapporter i Equinor som forteller om kaos, dårlig kontroll og høy pengebruk; kostbare sosiale arrangementer, skyhøye lønninger, kvitteringer på avveier, dobbeltbetalte regninger og glemte bankkontoer med milliardbeløp?
- iii. Har staten som eier og Equinor
 1. manglende kultur og uklare etiske retningslinjer (spesielt i USA)?
 2. manglende kontrollrutiner og oppfølging av røde rapporter?
 3. manglende åpenhet, både overfor politikere, offentlighet og eiere?
 4. manglende rutiner og prosess både med hensyn til internkontroll, internrapportering og internkultur/etikk?
- iv. Hvorfor fulgte man ikke opp påpekningen fra Finanstilsynet i 2014 om at Equinor burde rapportere om USA-virksomheten for seg, og på den måten synliggjøre taps-situasjonen for sine eiere og offentligheten?
- iv. Hvorfor fulgte man ikke opp påpekningen fra Finanstilsynet i 2014 om at Equinor burde rapportere om USA-virksomheten for seg, og på den måten synliggjøre taps-situasjonen for sine eiere og offentligheten?

d. Foreslå hvordan staten kan stille strengere krav til Equinor om å innrette forretningsdriften slik at man unngår tilsvarende tap og strategiske feilinvesteringer.

e. Foreslå endringer i hvordan staten forvalter sitt eierskap i Equinor for å unngå tilsvarende tap og strategiske feilinvesteringer, herunder vurdere å skille ut og selge Equinors utenlandsportefølje.

f. Vurdere om det er mulige straffbare forhold etter disse avsløringene og etter granskningen.»

Det voteses alternativt mellom dette forslaget og komiteens innstilling.

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:111 S (2019–2020) – Representantforslag fra stortingsrepresentant Une Bastholm om å opprette en stortingsoppnevnt granskningskommisjon for å granske Equinors utenlandsinvesteringer og eierstyringen av Equinor – vedtas ikke.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble innstillingen bifalt med 79 mot 7 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 14.04.45)

Presidenten: Sak nr. 4 var interpellasjon.

Sak nr. 5 [14:04:57]

Referat

1. (46) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Audun Lysbakken, Karin Andersen, Solfrid Lerbrekk, Nicholas Wilkinson og Freddy André Øvstegård om å gi folk tryggheten tilbake i ordningen med arbeidsavklaringspenger (Dokument 8:19 S (2020–2021))

Enst.: Sendes arbeids- og sosialkomiteen, unntatt forslag 4 og 7, som behandles etter forretningsordenens § 39 annet ledd bokstav e (avvises).

2. (47) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Arild Grande, Rigmor Aasrud, Lise Christoffersen og Elise Bjørnebekk-Waagen om et mer rettferdig arbeidsliv med faste stillinger (Dokument 8:21 LS (2020–2021))

Enst.: Sendes arbeids- og sosialkomiteen.

3. (48) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Nicholas Wilkinson, Karin Andersen, Kari Elisabeth Kaski, Arne Nævra og Solfrid Lerbrekk om å sikre at personer i alderen 0–49 år ikke skal bosettes på sykehjem i strid med eget ønske (Dokument 8:16 S (2020–2021))

Enst.: Sendes helse- og omsorgskomiteen, unntatt forslag 1, som behandles etter forretningsordenens § 39 annet ledd bokstav e (avvises).

4. (49) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Audun Lysbakken, Nicholas Wilkinson og Karin Andersen om å fjerne de uverdige og kunstige begrensningene på stomiutstyr (Dokument 8:20 S (2020–2021))

Presidenten: Presidenten foreslår at denne saken sendes helse- og omsorgskomiteen.

Nicholas Wilkinson har bedt om ordet.

Nicholas Wilkinson (SV) [14:05:45]: Til nå har regjeringen vist at de ikke tar stomisaken på alvor. Media har vist den brutale kuttpolitikken, og det har vært plagsomt for regjeringen. Regjeringen vil fjerne kuttet for granulater, men har ingen løsninger for de andre tingene barna og de voksne trenger.

Tusenvis av mennesker, mange barn, er i en utrygg situasjon med store ekstrakostnader. Om du har penger eller ikke, skal ikke avgjøre om barnet ditt skal ha det vondt når man skifter stomiutstyr. Det har ikke regjeringen skjönt. Derfor er det så viktig å få en hastebehandling under § 39 c for denne saken. Jeg ber representantene i salen om å støtte hastebehandling. Hjelp disse barna, disse familiene og menneskene som trenger hjelp!

Hvis det går til komité, vil SV ha det hurtig behandling. Stortinget bør presse regjeringen.

Tuva Moflag (A) [14:07:10]: Jeg tar ordet til en stemmeforklaring.

Det kom for et par dager siden en melding fra Helfo om at grensen for gelgranulater var opphevet, men vi er kjent med at det fremdeles er andre produkter som er rammet av kvotebegrensningen for stomiutstyr. Dette er vi i Arbeiderpartiet innstilt på å behandle hurtig i komité, men vi mener at saken bør få en litt bredere behandling enn ved å vedta forslaget i dag. Vi ønsker en hurtig behandling i komité.

Åshild Bruun-Gundersen (FrP) [14:07:54]: Jeg tar også ordet til en stemmeforklaring.

Fremskrittspartiet er enig i at personer med stomi må få tilgang til forbruksmaterieell, og at de antallsbegrensningene som er innført, har gitt svært uheldige utslag for barnefamilier. De siste ukene har vi alle sammen fått henvendelser fra familier som nå får unødvendige månedlige ekstrakostnader på flere tusen kroner. Fremskrittspartiet forstår ikke hvorfor denne gruppen skulle bli rammet så hardt, og mener at dette må ryddes opp i. Derfor har vi stilt noen spørsmål til helseministeren og i dag fått bekreftelse på at helseministeren har forstått alvoret. Antallsbegrensningen på geldannende granulater fjernes fra 1. november. Det vil få tilbakevirkende kraft, sånn at alle familier som har hatt utlegg for dette i år, får det tilbakebetalt.

Den 16. oktober, altså i morgen, skal det være et møte mellom foreningen NORILCO, Helfo og Helsedirektoratet for å diskutere nivået på de øvrige produktgruppene. Hvis de der kommer fram til at taket skal heves eller fjernes, har helseministeren gitt oss bekreftelse på at han da vil sørge for at brukerne får refundert utleggene de har hatt fram til nå.

Med bakgrunn i dette svaret og bekreftelsen fra helseministeren vil jeg anbefale Fremskrittspartiets stortingsgruppe å støtte komitébehandling av forslaget, slik presidentskapet foreslår. Slik jeg ser det, er det ikke nødvendig med en hastebehandling i saken, for dette kan bli avklart allerede i morgen eller innen veldig kort tid. Gjør det ikke det, vil Fremskrittspartiet følge det tett opp i komitébehandlingen.

Marit Arnstad (Sp) [14:09:36]: Vi har også forståelse for innholdet i det forslaget som SV her har fremmet, men så lenge det pågår en dialog mellom pasientorganisasjoner og myndigheter om denne saken, vil det være fornuftig å få med seg utfallet og resultatet av den dialogen før en eventuelt tar stilling til forslaget. Da er en rask komitébehandling den mest fornuftige måten å behandle saken på. Derfor anbefaler jeg Senterpartiets gruppe å gå inn for det.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet.

Representanten Nicholas Wilkinson har anmodet om hastebehandling av representantforslaget.

Komiteen og Stortinget kan arbeide og fatte sine vedtak raskt dersom flertallet ønsker det. Presidenten fastholder derfor sitt forslag om komitébehandling.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom forslaget fra presidenten og forslaget fra Nicholas Wilkinson ble forslaget fra presidenten bifalt med 79 mot 7 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 14.10.32)

Videre ble referert:

5. (50) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Helge André Njåstad, Åshild Bruun-Gundersen, Silje Hjemdal, Morten Stordalen, Terje Halleland, Roy Steffensen, Bård Hoksrud, Tor André Johnsen, Bengt Rune Strifeldt og Himanshu Gulati om å frata fylkesmannen og Statens vegvesen innsigelsesrett i plan- og arealsaker (Dokument 8:22 S (2020–2021))
Enst.: Sendes kommunal- og forvaltningskomiteen.
6. (51) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Terje Halleland, Sylvi Listhaug og Kjell-Børge Freiberg om utsettelse av kravet om nullutslipp i verdensarvfjordene fra 2026 (Dokument 8:23 S (2020–2021))
Enst.: Sendes næringskomiteen, som forelegger sitt utkast til innstilling for energi- og miljøkomiteen til uttalelse før innstilling avgis.
7. (52) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Arne Nævra, Lars Haltbrekken og Kari Elisabeth Kaski om å utarbeide en ny nasjonal sykkelstrategi for Norge (Dokument 8:24 S (2020–2021))

Enst.: Sendes transport- og kommunikasjonskomiteen.

Presidenten: Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger noen ordet før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 14.12.

